

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ

КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему:

ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЇЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Студента 2-го курсу денної форми навчання
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа
та страхування»

освітньо-наукової програми
«Корпоративні фінанси»

Устича Івана Олександровича

Науковий керівник:

доктор економічних наук, професор

Солодка Ольга Олегівна

Засвідчую, що в цій дипломній
роботі немає запозичень із праць
інших авторів без відповідних посилань

Студент _____

Робота допущена до захисту в Екзаменаційній комісії рішенням кафедри фінансів
від «11» травня 2022 р., протокол № 12.

Завідувач кафедри фінансів,
доктор економічних наук, професор
Лютий Ігор Олексійович _____

Київ – 2022 р.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ТА МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	7
1.1. Економічна сутність фінансової стійкості підприємства	7
1.2. Методичні підходи до діагностики фінансової стійкості підприємства	14
1.3 Чинники впливу на фінансову стійкість підприємства	25
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПРАТ «ЛАНТМАННЕН АКСА»	32
2.1. Загальна характеристика фінансово-господарської діяльності ПрАТ «Лантманнен Акса»	32
2.2. Аналіз активів та джерел їх фінансування ПрАТ «Лантманнен Акса»	37
2.3 Оцінка показників фінансового стану та визначення типу фінансової стійкості ПрАТ «Лантманнен Акса»	44
РОЗДІЛ 3. ОСНОВНІ НАПРЯМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПРАТ «ЛАНТМАННЕН АКСА»	55
3.1 Фінансова діагностика стійкого функціонування ПРАТ «Лантманнен Акса»	55
3.2 Напрями забезпечення фінансової стійкості ПРАТ «Лантманнен Акса»	61
ВИСНОВКИ	67
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	71
ДОДАТКИ	76

ВСТУП

Актуальність теми. Під впливом різних факторів, які постійно змінюються в умовах ринкової економіки, поліпшується або погіршується фінансовий стан підприємства. Постійні фінансові кризи та їх наслідки можуть спричинити багато проблем у діяльності вітчизняних підприємств та збільшити ймовірність їх банкрутства. Отже, можна стверджувати, що для підтримки бізнесу необхідно обов'язково контролювати їх ключові фінансові параметри та виявляти ризики, які можуть перешкоджати досягненню фінансових інтересів підприємств. Головною умовою забезпечення успішного розвитку підприємства та його стабільної фінансової діяльності є забезпечення фінансової стійкості підприємства, щоб підприємство було захищене від внутрішніх і зовнішніх загроз.

Рівень розробки теми дослідження у науковій літературі. Значення обраної теми полягає в тому, що за умов вірного вибору методів підвищення фінансової стійкості підприємства підприємство буде не лише ліквідним та перспективним, а й прибутковим. Вивченням методів підвищення фінансової стійкості підприємства займалися такі науковці, як Білик М. Д., Блохин І.В., Гребенщикова Е.В, Демчук І.Н., Дрогобыцкий И. Н., Заец А.М., Ковалёв В. В., Козлова Ю.В., Кость К., Кравченко М.С., Крамаренко Г.О., Кукса В., Куртсеитова М.Т., Малеева А. В., Назаров Я.А., Невмержицька Н. Ю., Негашев Е.В., Павловська В.О., Припуляк Н. М., Савицька Г.В., Смірнова Т.О., Таранченко З., Усатюк К.К., Філімоненков О.С., Хома І.Б., *Шабліста Л.М.*, Шеремет А.Д., Штембуляк Д.О, Терещенко О.О. Ці науковці здійснювали вивчення процесу управління фінансовою стійкістю, способів її аналізу, проте в контексті складної фінансової ситуації в країні постає необхідність обґрунтування саме таких методів покращення фінансової стійкості, які можуть бути використані у складній загальноекономічній ситуації.

Метою дослідження є систематизація теоретико-методичних основ діагностики фінансової стійкості підприємства та розроблення на їх основі науково-практичних рекомендацій щодо її забезпечення.

Для досягнення поставленої мети дослідження необхідно виконати ряд завдань:

- визначити сутність та види фінансової стійкості підприємства;
- вивчити методичні підходи до підвищення фінансової стійкості в системі фінансового менеджменту підприємства;
- провести аналіз майнового стану, платоспроможності та ліквідності приватного акціонерного товариства «Лантманнен Акса»;
- оцінити показники фінансової стійкості приватного акціонерного товариства «Лантманнен Акса»;
- визначити стан фінансової стійкості приватного акціонерного товариства «Лантманнен Акса»;
- використати зарубіжний досвід в розвитку методів підвищення фінансової стійкості підприємства;
- розробити заходи щодо підвищення фінансової стійкості підприємства;

Об'єктом дослідження є процес забезпечення фінансової стійкості ПрАТ «Лантманнен Акса».

Предметом дослідження є теоретичні та прикладні аспекти забезпечення фінансової стійкості досліджуваного підприємства.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в теоретичному обґрунтуванні концепції забезпечення фінансової стійкості підприємств та розробці комплексного інструментарію фінансового менеджменту, що включає елементи тактичного і стратегічного управління структурою майна та джерелами фінансування підприємства з метою максимізації прибутку і зниження фінансових ризиків.

У роботі будуть використані наступні **методи**:

- аналітичний – при визначенні сутності поняття фінансової стійкості підприємства;
- динамічний – при аналізі складних економічних явищ, зокрема у певних часових рамках;
- статистичний – при визначенні структури фінансових ресурсів товариства;
- графічний та табличний – для наглядного відображення отриманих результатів;
- метод відносних показників – при визначенні фінансової стійкості, концентрації позикового капіталу та розгляді інших показників фінансової стійкості;

Теоретична значимість отриманих результатів полягає в удосконаленні визначення «фінансової стійкості». Базуючись на думках науковців, яких ми досліджували, надали своє звизначення поняття «фінансова стійкість». **Практичною значимістю** є запропоновані нами три найбільш ефективні методики аналізу фінансової стійкості для вітчизняних підприємств. Проведений аналіз може бути використаний підприємством для розробки нових стратегічних цілей.

Інформаційною базою дослідження є праці вітчизняних та зарубіжних науковців і практиків з питань підвищення фінансової стійкості підприємства, наукові статті, законодавчі акти, фінансова звітність приватного акціонерного товариства «Лантманнен Акса» за 2016-2018 роки, зокрема звіт про фінансові результати та баланс, а також Інтернет-ресурси.

Апробація результатів дослідження. Деякі положення та наукові результати дипломної роботи обговорювалися і отримали позитивні відгуки на: Міжнародній науково-практичній конференції «Економіка, фінанси, облік і право: актуальні питання і перспективи розвитку» (м. Полтава, 19 травня 2021 р.).

Структура роботи. У вступі розглянуто та обґрунтовано актуальність теми та визначено мету, завдання та об'єкт дослідження.

У першому розділі розглянуто та надано різні підходи до визначення поняття фінансової стійкості підприємства. Розглянуто типи та класифікації фінансової стійкості. Також було проаналізовано методичні підходи до діагностики фінансової стійкості підприємства.

У другому розділі бакалаврської роботи проведено аналіз активів та джерел їх фінансування, аналіз майнового стану. Також було досліджено динаміку показників рентабельності, оборотності, показників фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності за 2018-2020 роки. Також було визначено стан фінансової стійкості підприємства за 3 роки.

У третьому розділі роботи виходячи з результатів дослідження надано рекомендації, щодо підвищення стану фінансової стійкості, які були підкріпленні необхідними розрахунками.

Обсяг роботи. Дана робота складається зі вступу, трьох розділів, загальних висновків, списку використаних джерел і додатків. Дипломна робота містить 90 сторінок, включає 24 таблиці, 6 рисунків, 7 додатків і список використаних джерел з 51 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ТА МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Економічна сутність фінансової стійкості підприємства

Складні економічні процеси у вітчизняній економіці, що відбуваються на фоні непостійної влади та нестабільного законодавства, воєнних дій на заході України, та вплив міжнародних економічних та політичних процесів, можуть призвести до зниженню фінансової стійкості вітчизняних підприємств. В таких умовах важливо розуміти, що запорукою виживання підприємства є забезпечення його стабільного функціонування, яка може бути досягнута жертвуванням прибутковістю. Адже, саме стабільність сприяє збереженню ринкової ніші підприємства, налагоджених зв'язків із постачальниками та оптовими покупцями, довіри до підприємства кредиторів. Тому, за поточних економічних явищ в економіці для менеджменту підприємства важливо розуміти сутність та механізми управління фінансовою стійкістю, як невід'ємною частиною загальної стабільності підприємства.

Будь-яка система, в тому числі соціально-економічна, може існувати і зберігати свою структурну цілісність у мінливому зовнішньому середовищі тільки при наявності певної стійкості: система не може утворитися, не володіючи стійкістю. Крім того, стійкість забезпечує цілісність системи в ході її діяльності, тому цілісність і стійкість необхідно розглядати як взаємообумовлені властивості одного порядку. Таким чином, стійкість системи - властивість, яка притаманна організації як соціально-економічній системі нарівні з такими початковими системними властивостями, як структурна цілісність, емерджентність, ієрархічність [1, с. 43-51].

Економічна стійкість трактується як стійкість, постійність, несхильність до ризику втрат і збитків [2]. У Великому економічному словнику, поняття

стійкості поділяється на такі види: стійкість валюти; стійкість грошового обігу; стійкість цін; стійкість страхових операцій; стійкість фінансова.

Стійкість категорія системна, що виражається взаємозв'язком і взаємозалежністю таких елементів системи як політика, економіка, технологія та ін. Порухення зв'язків навіть між двома системними елементами приводить до локальних кризових явищ і порушення зв'язків між усіма елементами системи.

Стійкість є динамічна категорія. Вона завжди обмежується часовими параметрами, отже, абсолютної стійкості не буває.

Визначення, якими користуються економісти, характеризуючи стійкість економічних суб'єктів, об'єднують в три групи за ознаками наявності [3, с. 147]:

- здатності економічного суб'єкта протистояти протягом тривалого часу зовнішнім негативним впливам;
- визначення мети розвитку економічного суб'єкта;
- рівноважного стану економічного суб'єкта.

Загалом існує велика кількість трактувань та підходів до розуміння стійкості і це поняття споріднене із такими поняттями, як стабільність, сталість й постійність. Така ж сама неоднозначність трактувань спостерігається й у визначенні поняття "фінансова стійкість". Розглянемо їх у таблиці 1.1

Таблиця 1.1 – Підходи до визначення сутності поняття «фінансова стійкість» [4-10].

№	Автор	Визначення
1	2	3
1.	О.В. Павловська, Н.М. Притуляк, Н.Ю. Невмержицька	спроможність підприємства забезпечувати запаси і витрати за рахунок власних коштів, своєчасно розраховуватися за зобов'язаннями та не допускати невиправданої кредиторської і дебіторської заборгованості.
2.	Г.О. Крамаренко, І.Б. Хома	такий економічний та фінансовий стан підприємства, за якого зберігається стійкість платоспроможності, тобто позитивна тенденція у часі, а співвідношення між власним і позиковим капіталом перебуває у стані, який забезпечує цю платоспроможність.

1	2	3
3.	М.Д. Білик	такий фінансовий стан підприємства, за якого раціональне розпорядження ресурсів є гарантією стабільної прибутковості, наявності власних коштів та забезпечення процесу розширеного відтворення.
4.	М.Я. Коробов	відповідність параметрів діяльності суб'єкта господарювання критеріям позитивних характеристик фінансового стану, на формування якої впливає рентабельність
5.	Л.А. Лахтіонова	постійне перевищення доходів над витратами...
6.	В.М. Родіонова, Г.В. Савицька, М.А. Федотова	такий стан, розподіл і використання фінансових ресурсів підприємства, який може забезпечити розвиток підприємства через зростання капіталу і прибутку за умови збереження платоспроможності і кредитоспроможності при допустимому рівні ризику.
7.	Н.А. Мамонтова	такий стан підприємства, при якому забезпечується стабільність фінансової діяльності, вільний обіг грошових коштів, постійне перевищення доходів над витратами, безперервний процес виробництва, ефективне управління фінансовими ресурсами і реалізації продукції, оновлення й розширення виробництва.
8.	Л.М. Шаблиста	узагальнювальна якісна характеристика фінансового стану підприємства, яка зазначає тенденції щодо змін фінансових відносин підприємства під впливом різних зовнішніх і внутрішніх чинників.

Розгляд багатьох підходів різних авторів дає нам змогу запропонувати наступне визначення, що фінансова стійкість розглядається у вузькому розумінні як здатність підприємства за власні кошти забезпечувати діяльність або запаси та витрати, а у широкому розумінні – як складова загальної стабільності підприємства та його особливого фінансового стану. Отже, фінансова стійкість підприємства означає здатність об'єкта господарювання нормально розвиватися і функціонувати, зберігати рівновагу своїх активів та пасивів у мінливих умовах внутрішнього і зовнішнього середовищ [9, с. 104].

На основі розглянутих визначень фінансової стійкості дамо власне визначення. Фінансова стійкість - це такий стан фінансової політики суб'єкта господарювання у короткостроковій та довгостроковій перспективі, за якого забезпечується ефективне фінансування поточної діяльності, відсутній ризик банкрутства, щорічно підвищується значення показників фінансового розвитку.

Фінансова стійкість володіє своїми особливими ознаками, до яких відносяться наступні (рис. 1.1):

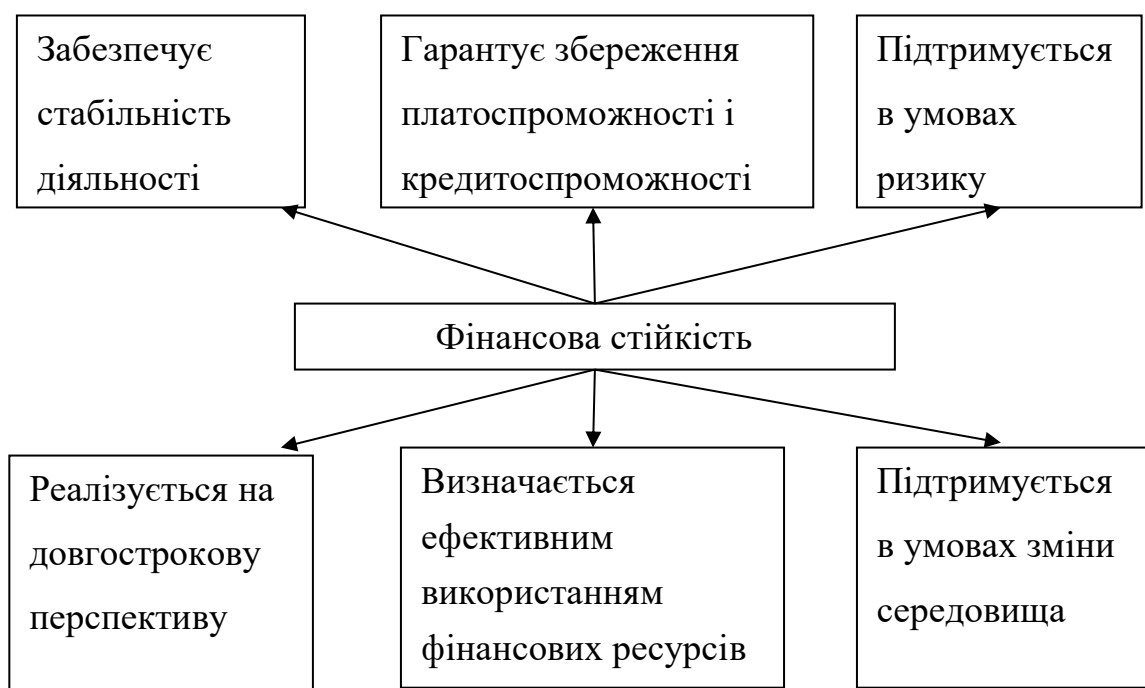

Рисунок 1.1 – Основні ознаки фінансової стійкості підприємства

Джерело: складено автором за даними [11, с. 61].

Фінансова стійкість підприємства гарантує збереження його платоспроможності і кредитоспроможності [12, с. 396].

Зрозуміло, що раціональна структура капіталу підприємства дасть можливість своєчасно сплачувати термінові боргові зобов'язання, тоді як діяльність підприємства може розширюватися за рахунок кредитних ресурсів. Таким чином, фінансово стійке підприємство має переваги перед іншими суб'єктами господарювання в отриманні кредитних ресурсів, інвестиційних фондів, підборі персоналу, постачальників сировини тощо. Фінансова стабільність пов'язана також з іншими факторами фінансового стану підприємства, що логічно, виходячи із сутності цієї категорії: прибутковість, ліквідність балансу, інвестиційна привабливість.

Для стабільного розвитку підприємства, необхідна підтримка фінансової стійкості при будь-яких ринкових коливаннях, тобто в умовах ризикових ситуацій. Стійкість потрібно підтримувати в рамках допустимого ризику, який

підприємство може передбачити заздалегідь. Наступною ознакою фінансової стійкості, яка перетинається з попередньою, виділено вміння підтримувати стабільність в умовах зміни внутрішнього і зовнішнього середовища [13]. Зрозуміло, що для підприємства надзвичайно важливо вміти оперативно реагувати на негативні зовнішні впливи та активно використовувати позитивні впливи, що сприяють підвищенню ефективності діяльності підприємства.

Фінансова стійкість визначається ефективним використанням фінансових ресурсів підприємства [12, с. 443]. Ця ознака дуже важлива тому, що від ефективності використання і розподілу цих ресурсів буде залежити реалізація бізнес-проектів, розширеного відтворення, програм розвитку, тобто все фінансове положення підприємства у майбутньому.

Ознака реалізації на довгострокову перспективу означає, що політика забезпечення фінансової стійкості є невід'ємною частиною довгострокової стратегії розвитку підприємства, адже забезпечує саме існування організації.

Щодо типів фінансової стійкості, то виділяють наступні (рис.1.2):

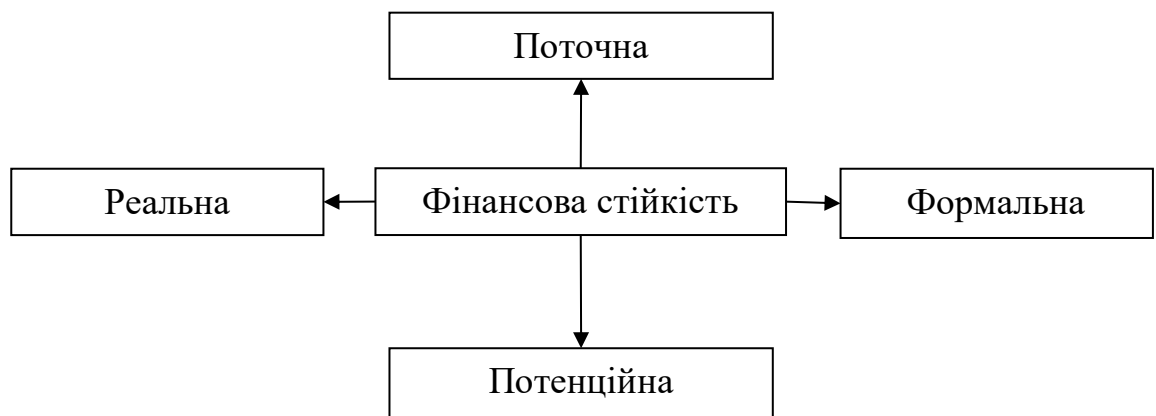

Рисунок 1.2 – Класифікація видів фінансової стійкості організації

Джерело: складено автором за даними [3, с. 149].

Фінансову стійкість можна класифікувати наступним чином:

- поточна - на даний момент часу;
- потенційна - пов'язана з перетвореннями з урахуванням мінливих зовнішніх умов;

- формальна - створювана і підтримувана державою, ззовні;
- реальна - за умовою конкуренції та з урахуванням можливого здійснення розширеного виробництва [3, с. 149].

За результатами аналізу фінансового стану організації можливе виділення чотирьох типів фінансових ситуацій для об'єкта господарювання та відповідних типів фінансової стійкості [14, с. 29]:

- абсолютно незалежний фінансовий стан. Зустрічається досить рідко та представляє крайній тип фінансової стійкості - абсолютну стійкість;
- нормальна незалежність фінансового стану гарантує платоспроможність організації. Стійкість даної фінансової ситуації нормальна;
- нестійкий фінансовий стан пов'язаний з проблемами платоспроможності при збереженні спроможності відновити баланс за рахунок збільшення джерел власних коштів, скорочення дебіторської заборгованості, прискорення оборотності запасів. Тип фінансової стійкості - незадовільна фінансова стійкість;
- фінансова криза, стан при якому організація повністю залежить від позикових коштів. Власного капіталу, короткострокових і довгострокових позик і кредитів недостатньо для фінансування матеріальних оборотних коштів, тобто запаси поповнюються коштами, що утворюються в результаті непогашення кредиторської заборгованості. Тип стійкості при даної фінансової ситуації - абсолютна нестійкість.

При характеристиці фінансової стійкості важливо розуміти фактори, що визначають поточний фінансовий стан підприємства. Білик М. Д. виділяє, залежно від ступеня їх значущості чинники I рівня (базові), II рівня (похідні) та III рівня (деталізуючі) [4].

Фактори I рівня - це узагальнюючі (базові) фактори, які є результатом впливу факторів II та III рівня й одночасно генерують взаємодію між меншими факторів. Вони включають:

- стадію життєвого циклу підприємства.
- фазу економічного розвитку системи;

Фаза економічного розвитку системи є основним зовнішнім фактором, який має вплив на фінансову стійкість підприємства. В залежності від стадії економічного розвитку системи будуть змінюватись темпи виробництва та реалізації продукції, їх співвідношення, темпи доходів підприємства та обсяг інвестицій підприємства у запаси.

Другий базовий фактор першого рівня - етап життєвого циклу підприємства. Він є фундаментальним фактором у визначенні загальної економічної мети підприємства, на досягнення якої будуть спрямовані всі його інші стратегії (стратегія управління обсягом діяльності, стратегія управління власним і борговим капіталом, фінансова стратегія). Адже, коли підприємство тільки створюється, необхідно максимально використовувати грошові ресурси, щоб в майбутньому реінвестувати їх в розширення діяльності.

Фактори II рівня є похідними. Вони є результатом дії основних (базових) факторів (фази економічного розвитку системи та етапу життєвого циклу підприємства). Фактори II рівня (похідні) включають середній рівень доходу, державну соціальну політику, демографічну ситуацію, державну податкову політику, амортизаційну політику, грошово-кредитну політику, загальний рівень стабільності, стратегію управління активами, стратегію управління бізнесом, стратегію управління грошовими потоками, стратегію управління капіталом. Фактори 2 рівня можуть мати зовнішню та внутрішню форми.

Фактори III рівня – деталізуючі. Вони використовуються для з'ясування і деталізації механізму впливу похідних чинників на фінансовий стан підприємства. Фактори III рівня (деталізуючі) включають рівень інфляції, рівень конкуренції, склад і структуру активів, стратегію управління ризиком, стратегію управління власними фінансовими ресурсами та позиковим капіталом [4].

Отже, стійкість будь-якої системи означає здатність суб'єкта протистояти протягом тривалого часу зовнішнім негативним впливам, перебувати в рівноважному стані за визначеної мети розвитку. Щодо визначення фінансової стійкості, то існують різні підходи у трактуванні цього

поняття, проте ми дотримуємося думки, що – це такий стан фінансової політики суб'єкта господарювання у короткостроковій та довгостроковій перспективі, за якого забезпечується ефективне фінансування поточної діяльності, відсутній ризик банкрутства, щорічно підвищується значення показників фінансового розвитку.

Основними ознаками фінансової стійкості є те, що вона гарантує збереження платоспроможності і кредитоспроможності, забезпечує стабільність діяльності, підтримується в умовах ризику, визначається ефективним використанням фінансових ресурсів, реалізується на довгострокову перспективу, підтримується в умовах зміни середовища. Щодо видів фінансової стійкості, то виділяють поточну, потенційну, реальну та формальну. На фінансову стійкість підприємства впливає ряд чинників, які можна розділити на три групи: базові, похідні та деталізуючі.

1.2. Методичні підходи до діагностики фінансової стійкості підприємства

Одним з важливих етапів формування політики управління фінансовою стійкістю підприємства є власне оцінка поточної фінансової стійкості. Розглянемо цей процес детальніше.

Інформаційною базою аналізу фінансового стану є: звітні дані суб'єкта господарювання, податкове законодавство і зовнішні умови діяльності підприємства, які важливо враховувати при прийнятті управлінських рішень і аналітичних оцінках [15, с. 384].

Проаналізувавши напрацювання вітчизняних науковців І.П. Ткаченко, І.А. Чувачалової, О.А. Чувачалова ми визначили 3 найбільш ефективні методики оцінки фінансової стійкості підприємства [16]:

- 1) Визначення рівня забезпеченості запасів в оборотних активах

підприємства за джерелами їх формування. Загальним показником є надлишок або відсутність джерел фінансування для формування запасів, який визначається як різниця між величиною запасів та джерел покриття. Вартість запасів послідовно порівнюється з наявністю власних оборотних коштів, до яких поступово додається вартість довгострокових зобов'язань та короткострокових позик. В залежності від забезпеченості, є чотири типи фінансової стабільності: абсолютна, нормальна, докризова та кризова фінансова стійкість.

2) Розрахунок певної кількості коефіцієнтів та на основі вивчення їх динаміки та порівняння їх з нормативними значеннями робляться певні висновки про фінансовий стан підприємства. Показниками оперативної стійкості є коефіцієнти ліквідності (поточна, абсолютна та швидка), показниками середньострокової стійкості є коефіцієнти оборотності та показниками довгострокової стійкості підприємства є коефіцієнти рентабельності.

3) Використання одного інтегрованого показника, який складається з кількох вагомих коефіцієнтів. Використовуючи певні межі показника визначається стан фінансової стійкості. Найчастіше такий аналіз використовується для підприємства, яке має предкризовий або кризовий стан фінансової стійкості та використовується для оцінки вірогідності банкруства.

Інформаційною базою аналізу фінансової стійкості є бухгалтерська звітність, а також зовнішні документи, що впливають на стан підприємства, зокрема податкове законодавство.

Роздивимось кожну методику більш детально:

1) Аналіз фінансової стійкості через джерела фінансування передбачає три основні етапи [15, с. 188]:

- аналіз наявності та достатності реального власного капіталу;
- аналіз забезпеченості запасів джерелами фінансування;
- коефіцієнтний аналіз фінансової стійкості.

Розглянемо ці етапи детальніше.

Різниця між реальним власним капіталом і статутним капіталом є головним вихідним показником стабільності фінансового стану підприємства. Віднімаючи величину статутного капіталу, отримуємо вираз для розрахунку даного показника:

Різниця між реальним ВК і СК

$$\begin{aligned} \text{Реальний ВК} - \text{СК} &= \text{СК} + \text{ДК} + \text{РК} + \text{НП} + \text{ДМП} - \text{НЗ} - \text{ВА} - \text{ЗУ} - \text{СК} \\ &= \text{ДК} + \text{РК} + \text{НП} + \text{ДМП} - \text{НЗ} - \text{ВА} - \text{ЗУ}, \end{aligned} \quad (1.1)$$

де ВК - власний капітал;

СК - статутний капітал;

ДК - додатковий капітал;

РК - резервний капітал;

НП - нерозподілений прибуток;

ДМП - доходи майбутніх періодів;

НЗ - непокрита збитки;

ВА - власні акції;

ЗУ - заборгованість учасників за внесками до статутного капіталу;

У формулі нерозподілений прибуток складається з нерозподіленого прибутку попередніх років і нерозподіленого прибутку звітного періоду. Відповідно непокрита збитки складаються з непокритого збитку минулих років і непокритого збитку звітного періоду.

Позитивними складовими вищенаведеної формули можна умовно назвати збільшення власного капіталу після утворення підприємства, негативними компонентами - відволікання власного капіталу, яке в тому числі може бути пов'язане з втратами капіталу через збитки. Якщо приріст власного капіталу перевищує його відволікання (чи дорівнює йому), то різниця між реальним власним капіталом і статутним капіталом позитивна (або ж невід'ємна), а значить підприємство виконує мінімальну умову фінансової стійкості підприємства. Якщо відволікання власного капіталу більше за його приріст, то різниця між реальним власним і статутним капіталом є негативною і тому фінансовий стан підприємства визначається нестійким.

Аналіз різниці між реальним власним капіталом і статутним капіталом проводиться за формою представленою у табл. 1.2 У ході аналізу встановлюється достатність величини реального власного капіталу.

У разі визначення недостатності реального власного капіталу зусилля повинні бути спрямовані на збільшення прибутку і рентабельності, погашення заборгованості учасників (засновників) за внесками до статутного капіталу, розподіл чистого прибутку переважно на поповнення резервного капіталу або збереження нерозподіленого прибутку.

Таблиця 1.2 – Аналіз різниці реального власного та статутного капіталу [15]

Показники	На початок року, тис. грн.	На кінець року, тис. грн.	Зміни за період, тис.грн.
1. Додатковий капітал	X1	Y1	Z1
2. Резервний капітал	X2	Y2	Z2
3. Нерозподілений прибуток	X3	Y3	Z3
4. Доходи майбутніх періодів	X4	Y4	Z4
5. Разом приріст власного капіталу після утворення підприємства	X1+X2+ +X3+X4	Y1+Y2+ +Y3+Y4	Z1+Z2+ +Z3+Z4
6. Непокриті збитки	X6	Y6	Z6
7. Власні акції, викуплені в акціонерів	X7	Y7	Z7
8. Заборгованість учасників (Засновників) за внесками до статутного капіталу	X8	Y8	Z8
9. Разом відволікання власного капіталу	X6+X7+ +X8	Y6+Y7+ +Y8	Z6+Z7+ +Z8
10. Різниця між реальним власним капіталом і статутним капіталом	=ряд.5-ряд9	=ряд.5-ряд9	=ряд.5-ряд9

Після аналізу наявності і достатності власного капіталу необхідним є аналіз наявності та достатності джерел формування запасів.

Співвідношення між величиною власних і позикових джерел формування запасів та вартістю запасів є одним з ключових чинників стійкості фінансового стану підприємства поряд зі співвідношенням статутного капіталу і реального власного капіталу. Ступінь забезпеченості запасів джерелами формування виступає показником поточної ліквідності підприємства.

Розглянемо обґрунтування даного принципу, за допомогою якого будується методика аналізу фінансової стійкості підприємства. Для обґрунтування використовується модель бухгалтерського балансу підприємства:

$$F' + E_z + E_{дз} + E_{д} = C_c + C_{дк} + C_{кк} + C_p, \quad (1.2)$$

де F' - термінова дебіторська заборгованість;

E_z - запаси;

$E_{дз}$ - короткострокова дебіторська заборгованість (інші оборотні активи в залежності від їх ролі в кругообігу додаються або до запасів, або до дебіторської заборгованості) за вирахуванням заборгованості учасників (засновників) за внесками до статутного капіталу;

$E_{д}$ - грошові кошти і короткострокові фінансові вкладення за вирахуванням власних акцій, викуплених у акціонерів;

C_c - реальний власний капітал підприємства;

$C_{дк}$ - довгострокові кредити і позики та інші довгострокові зобов'язання (включаючи цільове фінансування й надходження довгострокового характеру);

$C_{кк}$ - короткострокові кредити і позики і цільове фінансування й надходження короткострокового характеру;

C_p - короткострокова кредиторська заборгованість та інші короткострокові зобов'язання і пасиви.

Умова нормальної поточної ліквідності підприємства виглядає наступним чином:

$$E_{дз} + E_{д} \geq C_{кк} + C_p \quad (1.3)$$

Умова (1.3) означає, що фінансово стійке підприємство в змозі погасити короткострокові зобов'язання за рахунок грошових коштів та очікуваних в короткостроковій перспективі надходжень від дебіторів.

Для з'ясування причин фінансової стійкості підприємства використовують абсолютний показник ліквідності:

$$L = (E_{дз} + E_{д}) - (C_{кк} + C_p) \quad (1.4)$$

Який представляє собою різницю найбільш ліквідних активів (грошових коштів, короткострокових фінансових вкладень і короткострокової дебіторської заборгованості) і короткострокових зобов'язань.

За допомогою показника (1.4) умова нормальної поточної ліквідності підприємства (1.3) записується наступним чином:

$$L \geq 0 \quad (1.5)$$

З моделі бухгалтерського балансу (1.5) випливає тотожність:

$$(E_d + E_{dz}) - (C_{kk} + C_p) = (C_c + C_{dk}) - (F' + E_z). \quad (1.6)$$

Ліва частина тотожності (1.6) являє собою абсолютний показник ліквідності (1.5), тому має місце співвідношення:

$$L = (C_c + C_{dk}) - (F' + E_z). \quad (1.7)$$

Отже, при виконанні умови нормальної поточної ліквідності підприємства спостерігається співвідношення:

$$(C_c + C_{dk}) - (F' + E_z) \geq 0 \quad (1.8)$$

перетворивши яке, отримуємо необхідне для фінансової стійкості підприємства обмеження загальної величини запасів довгостроковими джерелами їх формування:

$$E_z \leq (C_c - F') + C_{dk}. \quad (1.9)$$

Зі співвідношення (1.7) виникає також умова непогіршення фінансової стійкості підприємства.

Щоб поточна ліквідність підприємства принаймні не знижувалася, необхідно виконання наступної умови:

$$L_1 = L_0 + \Delta L_1 \geq L_0, \quad (1.10)$$

$$\text{тобто } \Delta L_1 \geq 0 \quad (1.11)$$

де L_0 - абсолютний показник ліквідності на початок звітнього періоду;

L_1 - абсолютний показник ліквідності на кінець звітнього періоду;

ΔL - зміна поточної ліквідності за звітний період.

Розкриємо умову (1.2), використовуючи співвідношення (1.7):

$$\Delta L = (\Delta C_c + \Delta C_{dk}) - (\Delta F' + \Delta E_z) \quad (1.12)$$

Умова (1.12) означає, зокрема, що поточна ліквідність підприємства не буде знижуватися, якщо збільшення залишків необоротних активів, довгострокової дебіторської заборгованості та запасів буде здійснюватися

підприємством у межах суми приросту реального власного капіталу і приросту довгострокових зобов'язань.

Причинами зміни реального власного капіталу підприємства можуть бути зміни статутного, додаткового, резервного капіталів, фонду соціальної сфери, нерозподіленого прибутку (непокритого збитку), доходів майбутніх періодів, власних акцій, викуплених у акціонерів, заборгованості учасників (засновників) за внесками до статутного капіталу.

Обсяг статутного капіталу змінюється за рішенням засновників (учасників) підприємства. Додатковий капітал відображає результати переоцінки необоротних активів або емісійний дохід, отриманий в процесі формування статутного капіталу. Зміни статутного та додаткового капіталів не пов'язані безпосередньо з результатами основної (звичайної) діяльності підприємства у звітному періоді. Те ж вірно і щодо зміни власних акцій, викуплених у акціонерів, і заборгованості учасників (засновників) за внесками до статутного капіталу. Резервний капітал і фонд соціальної сфери формуються за рахунок чистого прибутку підприємства.

Зміна загальної величини нерозподіленого прибутку (непокритого збитку) також обумовлено отриманим підприємством у звітному періоді чистим прибутком (збитком). Зміни доходів майбутніх періодів можуть бути обумовлені доходами, отриманими у звітному періоді в рахунок майбутніх періодів, безоплатними надходженнями, різницею між сумою, яка підлягає стягненню з винних осіб і балансовою вартістю недостач цінностей, майбутніми надходженнями заборгованості по недостачах, виявлених в звітному періоді за попередні роки і т.п.

Таким чином, зміна реального власного капіталу в результаті основної (звичайної) діяльності підприємства визначається переважно отриманим ним у звітному періоді чистим прибутком (збитком). Тому за відсутності впливу інших факторів на зміну реального власного капіталу умову (1.12) можна інтерпретувати так: фінансова стійкість підприємства не буде знижуватися, якщо збільшення залишків необоротних активів, довгострокової дебіторської

заборгованості та запасів буде здійснюватися підприємством у межах суми чистого прибутку, отриманого в поточному періоді, і приросту довгострокових зобов'язань.

Умова (1.9) задає необхідне для фінансової стійкості підприємства обмеження величини запасів довгостроковими джерелами їх формування. На основі цього обмеження будується методика аналізу фінансової стійкості підприємства, яка в цьому випадку зводиться до аналізу забезпеченості запасів джерелами їх формування.

Загальним показником фінансової стійкості є надлишок чи недостача джерел коштів для формування запасів, що визначається як різниця між величиною джерел засобів і величиною запасів.

Загальна величина запасів підприємства визначається як сума величин за статтями запасів розділу «Оборотні активи» бухгалтерського балансу (включаючи ПДВ по придбаним цінностям, оскільки до того, як отримати його відшкодування за розрахунками з бюджетом він має фінансуватися за рахунок джерел формування запасів). Нижче в формулах для позначення запасів ми використовуємо символ E^3 .

Використовується кілька показників, які характеризують різний ступінь охоплення різних видів джерел формування запасів:

- наявність власних оборотних коштів - дорівнює різниці між величиною реального власного капіталу і суми довгострокової дебіторської заборгованості та необоротних активів:

$$E^c = C^c - F', \quad (1.13)$$

де C^c - реальний власний капітал;

F' - довгострокова дебіторська заборгованість та необоротні активи (за залишковою вартістю).

- наявність довгострокових джерел формування запасів, що отримуються з попереднього показника шляхом збільшення на суму довгострокових зобов'язань:

$$E_{доп} = E^c + C^{дк}, \quad (1.14)$$

де E^c - наявність власних оборотних коштів;

$C^{дк}$ - довгострокові зобов'язання і цільове фінансування й надходження довгострокового характеру;

- загальна величина основних джерел формування запасів, що дорівнює сумі довгострокових джерел і короткострокових кредитних позик:

$$E_{\text{общ}} = E_{\text{дол}} + C^{\text{кк}}, \quad (1.15)$$

де $E_{\text{дол}}$ - наявність довгострокових джерел формування запасів;

$C^{\text{кк}}$ - короткострокові кредити і позики і цільове фінансування й надходження короткострокового характеру.

Кожному з трьох показників наявності джерел формування запасів відповідає свій показник забезпеченості запасів джерелами їх формування:

надмірна величина (+) або недостача (-) власних оборотних коштів, що дорівнює різниці між величиною власних обігових коштів і величиною запасів:

$$\delta E^c = E^c - E^з \quad (1.16)$$

надмірна величина (+) або недостача (-) довгострокових джерел формування запасів, дорівнює різниці між величиною довгострокових джерел формування запасів і величиною запасів:

$$\delta E_{\text{дол}} = E_{\text{дол}} - E^з \quad (1.17)$$

надмірна величина (+) або недостача (-) загальної величини основних джерел формування запасів, дорівнює різниці між величиною основних джерел формування запасів і величиною запасів:

$$\delta E_{\text{общ}} = E_{\text{общ}} - E^з \quad (1.18)$$

Обчислення трьох показників забезпеченості запасів джерелами їх формування дозволяє класифікувати фінансову ситуацію за рівнем їх стійкості. При ідентифікації типу фінансової ситуації використовують трьохмірний показник [15, с. 196]:

$$\hat{S} = [S(\delta E^c), S(\delta E_{\text{дол}}), S(\delta E_{\text{общ}})] \quad (1.19)$$

де функція $S(x)$ визначається так:

$$\begin{cases} 1, \text{ якщо } x \geq 0, \\ S(x) = 1, \text{ якщо } x < 0 \end{cases} \quad (1.20)$$

Можливим є виділення чотирьох типів фінансової ситуації:

1) абсолютна стійкість фінансового стану зустрічається рідко і представляє собою крайній тип фінансової стійкості. Вона задається умовою:

Надмірна кількість (+) власних оборотних коштів або рівність власних обігових коштів і запасів. З цієї умови випливає система обмежень для показників (1.16) - (1.18):

$$\begin{cases} \delta E^c \geq 0; \\ \delta E_{\text{дол}} \geq 0; \\ \delta E_{\text{общ}} \geq 0; \end{cases} \quad (1.21)$$

котра ідентифікується наступним значенням трьохкомпонентного показника:

$$S = (1,1,1), \quad (1.22)$$

2) нормальна стійкість фінансового стану, що гарантує його платоспроможність:

надлишок (+) довгострокових джерел формування запасів або рівність величин довготермінових джерел і запасів. З цієї умови випливає система обмежень для показників (1.16) - (1.18):

$$\begin{cases} \delta E^c < 0; \\ \delta E_{\text{дол}} \geq 0; \\ \delta E_{\text{общ}} \geq 0; \end{cases} \quad (1.23)$$

котра ідентифікується наступним значенням трьохкомпонентного показника:

$$S = (0,1,1), \quad (1.24)$$

3) нестійкий фінансовий стан, пов'язаний з порушенням умови ліквідності, при цьому, зберігається здатність відновити рівновагу за рахунок збільшення власних оборотних коштів та реального власного капіталу, а також за допомогою додаткового залучення довгострокових кредитів і позик:

надлишок загальної суми (+) основних джерел формування запасів або рівність між величиною запасів і основних надмір джерел. Відповідно система має вигляд:

$$\begin{cases} \delta E^c < 0; \\ \end{cases}$$

$$\delta E_{\text{дол}} < 0; \quad (1.25)$$

$$\delta E_{\text{общ}} \geq 0;$$

яка ідентифікується наступним значенням показника:

$$S = (0,0,1), \quad (1.26)$$

4) кризовий фінансовий стан, за якого підприємство має високу ймовірність банкрутства, оскільки в даній ситуації короткострокові фінансові вкладення, грошові кошти, дебіторська заборгованість підприємства та інші оборотні активи не покривають навіть його кредиторську заборгованість та інші короткострокові пасиви: нестача (-) загальної суми основних джерел формування запасів.

Відповідно система показників має вигляд:

$$\left\{ \begin{array}{l} \delta E^c < 0; \\ \delta E_{\text{дол}} < 0; \\ \delta E_{\text{общ}} < 0; \end{array} \right. \quad (1.27)$$

яка ідентифікується наступним значенням показника:

$$S = (0,0,0), \quad (1.28)$$

На основі викладеної класифікації фінансових ситуацій проводиться оцінка тенденцій зміни стійкості фінансового стану підприємства.

Щодо останнього етапу аналізу фінансової стійкості – оцінки відносних показників, то їх є значна кількість. Розглянемо деякі з них:

Коефіцієнт автономії (k_a) є одним з найважливіших показником фінансової стійкості підприємства, незалежності підприємства від позикового капіталу і відображає частку власних коштів у загальному підсумку балансу [17, с. 179]:

$$k_a = \frac{BK}{B}, \quad (1.29)$$

де BK – власний капітал;

B – валюта балансу.

Мінімальним пороговим значенням коефіцієнта автономії є 0,5.

Порогове значення означає, що поточні і довгострокові зобов'язання можуть бути покриті власними коштами підприємства. Збільшення коефіцієнта

автономії свідчить про збільшення фінансової незалежності підприємства та про зниження ризику появи фінансових проблем в майбутньому.

Додатково до коефіцієнта автономії розраховується коефіцієнт концентрації позикового капіталу (кЗК), який відображає частку суми боргу в загальній сумі капіталу. Чим нижчий цей коефіцієнт, тим менше підприємство залежить від зовнішніх джерел фінансування:

$$k_{ЗК} = PK : B, \quad (1.30)$$

де PK – позиковий капітал

Коефіцієнт співвідношення між позиковими і власними коштами (кП/В) розраховується за формулою:

$$k_{П/В} = PK / BK \quad (1.31)$$

За допомогою кП/В визначається співвідношення між позиковими і власними коштами підприємства, тобто сума позикових коштів, залучених підприємством, на 1 гривню вкладених в активи власних коштів. Нормативним вважається співвідношення 1:2, при якому третина загального фінансування сформована за рахунок позикових коштів. Збільшення показника за звітний період свідчить про зниження незалежності підприємства від залучених позикових коштів і зниження його фінансової стійкості.

1.3 Чинники впливу на фінансову стійкість підприємства

Функціонування будь-якого підприємства в умовах збільшення процесів глобалізації в економіці піддається впливу багатьох факторів та невизначених чинників, зумовлених зростанням конкуренції на ринку або нестабільною політичною ситуацією в країні. Це може призвести як до позитивних, так і до негативних змін в організації підприємства. Збереження фінансової стійкості підприємства та мінімізація впливу цих різноманітних чинників на сьогоднішній день є необхідною умовою існування кожного підприємства.

Саме тому є потреба дослідження факторів, що впливають на фінансову стійкість підприємства і аналіз причин, що спричиняють появу негативних тенденцій і явищ у розвитку підприємств України.

Розрахунок показників ліквідності, оборотності та рентабельності. Сутність ліквідності полягає у здатності та швидкості перетворення оборотних активів у грошові кошти з метою погашення поточних та довгострокових зобов'язань[4].

На практиці використовуються різні показники ліквідності. Найчастіше розраховується ліквідність поточна, абсолютна та швидка. Порядок розрахунку представлено в таблиці 1.3.

Таблиця 1.3 – Порядок розрахунку показників ліквідності [18]

Назва показника	Формула
Коефіцієнт ліквідності поточної (покриття)	$\frac{\text{Оборотні активи}}{\text{Поточні зобов'язання}}$
Коефіцієнт ліквідності швидкої	$\frac{\text{Оборотні активи} - \text{Запаси}}{\text{Поточні зобов'язання}}$
Коефіцієнт ліквідності абсолютної	$\frac{\text{Грошові активи}}{\text{Поточні зобов'язання}}$
Співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості	$\frac{\text{Сума дебіторської заборгованості}}{\text{Сума кредиторської заборгованості}}$

Показники у таблиці 3.1 мають наступні властивості:

- коефіцієнт поточної ліквідності дозволяє оцінити можливість підприємства забезпечити короткострокові зобов'язання ліквідними активами;
- коефіцієнт швидкої ліквідності дозволяє визначити підприємства погасити поточні зобов'язання грошовими коштами та їх еквіваленти, фінансовими інвестиціями та дебіторською заборгованістю;
- коефіцієнт абсолютної ліквідності дозволяє оцінити, яку частинну поточних зобов'язань суб'єкт господарювання в змозі погасити в найближчий період;

- співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості розраховується з метою оцінити можливості підприємства погасити поточні зобов'язання за допомогою погашення дебіторської заборгованості.

Показники оборотності дозволять визначити можливість підприємства ефективно використовувати ресурси з різних джерел фінансування. Найбільш доцільні для розрахунку показники представлені в таблиці 1.4.

Таблиця 1.4 – Формули розрахунку показників ділової активності [18]

Назва показника	Формула
Коефіцієнт оборотності активів (трансформації капіталу, ресурсовіддача)	$\frac{\text{Чистий дохід}}{\text{Середньорічна сума активів}}$
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	$\frac{\text{Чистий дохід від реалізації}}{\text{Середньорічна сума дебіторської заборгованості}}$
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	$\frac{\text{Чистий дохід від реалізації}}{\text{Середньорічна сума кредиторської заборгованості}}$
Коефіцієнт оборотності матеріально-виробничих запасів	$\frac{\text{Собівартість продукції}}{\text{Середньорічна сума запасів}}$
Коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача)	$\frac{\text{Чистий дохід}}{\text{Середньорічна сума вартості основних засобів}}$
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	$\frac{\text{Чистий дохід}}{\text{Середньорічна сума власного капіталу}}$
Тривалість обороту запасів	$\frac{365}{\text{Коефіцієнт оборотності запасів}}$
Тривалість обороту дебіторської заборгованості	$\frac{365}{\text{Коефіцієнт оборотності деб. заборгованості}}$
Тривалість обороту кредиторської заборгованості	$\frac{365}{\text{Коефіцієнт оборотності кред. заборгованості}}$
Тривалість операційного циклу	$\text{Тривалість обороту запасів} + \text{Тривалість обороту деб. заборгованості}$
Тривалість фінансового циклу	$\text{Тривалість операційного циклу} - \text{Тривалість обороту кред. заборгованості}$

Властивості цих показників полягають у наступному:

- коефіцієнт оборотності активів (ресурсовіддача) відображає ефективність виокористання ресурсів. Коефіцієнт показує скільки продукції було вироблено на 1 гривню активів;

- коефіцієнт оборотності дебіторської та кредиторської

заборгованості відображає ефективність управління заборгованістю дебіторів перед підприємством та підприємства перед кредиторами. Тривалість обороту заборгованості показує кількість оборотів за рік;

- коефіцієнт оборотності запасів та тривалість обороту запасів відображають ефективність використання запасів підприємства та період їх обороту;

- показник фондівдачі вказує на те, скільки виручки приносить 1 гривня вкладена в основні засоби;

- коефіцієнт оборотності власного капіталу, відображає продуктивність використання власного капіталу;

- тривалість операційного циклу свідчить про період за який сировина та матеріали перетворюються у грошову форму.

- тривалість фінансового циклу – це час за який обертаються кошти підприємства.

Останніми для розрахунку в другій методиці є показники рентабельності. Рентабельність відображає ефективність роботи підприємства та його прибутковість. Як визначає А.Д. Шеремет рентабельність - основний показник ефективності господарської діяльності [15, с. 280]. Основними показниками рентабельності є: рентабельність реалізації, рентабельність собівартості, ROA (return on asset) та ROE (return on equity). Рентабельність визначається як відношення чистого прибутку до необхідного показника та відображає суму яку отримає підприємство на кожну витрачену гривню. Рентабельність реалізації відображає доходність від основної діяльності підприємства. Рентабельність собівартості - прибуток отриманий на 1 гривню витрачену на собівартість продукції.

Найважливішим показником рентабельності являється рентабельність власного капіталу - ROE (return on equity). Саме цей показник оцінюють акціонери, адеж він відображає прибуток від вкладених ними коштів.

2) Останній із запропонованих методів базується на використанні інтегрованого показника. Основою такого методу є застосування моделей

дискримінантного аналізу (МДА). Існує багато моделей прогнозування ймовірності банкрутства. Їх можна поділити на два типи [17]:

1. Однофакторні: Модель Бівера, Модель Вайбеля, Положення 49/121;
2. Багатофакторні: Моделі Альтмана, Модель Спрінгейта, Модель Ліса Модель Терещенка, Модель Таффлера і Тішоу, Методика № 616.

Вище наведено приклади найбільш популярних моделей. Однак, вітчизняні науковці визначають недоцільність використання зарубіжних моделей, так як вони не враховують вітчизняні особливості розвитку підприємств. Тому, доцільно розглянути модель Терещенко О.О. та Методику № 616 для більш детального розгляду МДА.

Модель Терещенко містить 6 показників та побудована на основі даних 850 підприємств різних галузей:

$$Z = 1,5x_1 + 0,08x_2 + 10x_3 + 5x_4 + 0,3x_5 + 0,1x_6 \quad (1.32)$$

Де x_1 – відношення грошових надходжень до зобов'язань,

x_2 – відношення валюти балансу до зобов'язань,

x_3 – відношення чистого прибутку до середньорічної суми активів,

x_4 – відношення прибутку до виручки,

x_5 – відношення виробничих запасів до виручки,

x_6 – відношення виручки до основного капіталу [19].

Результати моделі можна інтерпретувати наступним чином:

- якщо $Z > 2$, підприємству не загрожує банкрутство і воно є фінансово стійким;
- якщо $1 < Z < 2$, підприємству банкрутство не загрожує, за умови якщо воно буде контролювати ситуацію, але стійкість порушена;
- якщо $0 < Z < 1$, підприємству загрожує банкрутство;
- якщо $Z < 0$, суб'єкт дослідження напівбанкрут.

Методика № 616, розроблена Національним Банком України, оснований на розрахунку інтегрального показника фінансового стану бенефіціара. Він містить 10 показників і має диференціацію підприємств за видами економічної діяльності. Розрахунок показників наведений у таблиці 1.5.

Таблиця 1.5 – Розрахунок фінансових коефіцієнтів, що використовуються для визначення інтегрального показника фінансового стану бенефіціара [24]

Назва	Позначення	Розрахунок
Коефіцієнт покриття	X1	$\frac{\text{Оборотні активи}}{\text{Поточні зобов'язання}}$
Проміжний коефіцієнт покриття	X2	$\frac{\text{Монетарні оборотні активи}}{\text{Поточні зобов'язання}}$
Коефіцієнт фін. Незалежності	X3	$\frac{\text{Власний капітал}}{\text{Валюта балансу}}$
Коефіцієнт покриття необоротних активів власним капіталом	X4	$\frac{\text{Власний капітал}}{\text{Необоротні активи}}$
Рентабельність власного капіталу	X5	$\frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Середньорічна вартість власного капіталу}}$
Рентабельність продажів	X6	$\frac{\text{Прибуток (збиток) до оподаткування}}{\text{Чиста виручка від реалізації продукції}}$
Коефіцієнт рентабельності операційної діяльності за EBITDA	X7	$\frac{\text{EBITDA}}{\text{Чистий дохід від реалізації + інші операційні доходи}}$
Коефіцієнт рентабельності активів за чистим прибутком	X8	$\frac{\text{Чистий фінансовий результат}}{\text{Валюта балансу}}$
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	X9	$\frac{\text{Чистий дохід від реалізації}}{\text{Операційні оборотні активи}}$
Коефіцієнт оборотності позикового капіталу	X10	$\frac{\text{Фін. результати перед оподаткуванням фін. витратами та амортизацією}}{\text{Довгострокові та поточні зобов'язання}}$

Після розрахунку коефіцієнтів, вони підставляються в необхідну з 9 моделей розрахунку інтегрального показника фінансового стану бенефіціара в залежності від виду діяльності суб'єкта дослідження.

Якість фінансового стану бенефіціара визначається на основі присвоєння йому класу згідно з Інтерпретацією значень інтегрального показника фінансового стану бенефіціара. Класи за рівнем фінансового стану слід інтерпретувати таким чином [24]:

клас 1 – високий рівень здатності виконувати зобов'язання та найменша ймовірність банкруства;

клас 2 – достатній рівень здатності виконувати свої зобов'язання та незначна ймовірність банкруства;

клас 3 – нижче середнього рівня здатності виконувати зобов'язання;

клас 4 – фінансовий стан бенефіціара нестабільний та свідчить про ознаки неплатоспроможності;

клас 5 – високий рівень вірогідності банкрутства.

Отже, процес управління фінансовим станом підприємства передбачає підготовчий етап, аналіз фінансової стійкості та вироблення рекомендацій щодо покращення положення підприємства. Підготовчий етап передбачає постановку завдань та цілей, стратегії та тактики фінансового розвитку підприємства, розробку альтернатив розвитку, прогноз економічної активності підприємства за перспективними напрямками економічного росту, оцінку витрат на реалізацію кожної альтернативи використання фінансових ресурсів та розрахунок її ефективності з точки зору поставлених цілей.

Особливим етапом є аналіз фінансової стійкості, який покликаний на визначення слабких місць у діяльності організації. Цей процес має багато методів, з яких ми виділили наступні три:

1) визначення рівня забезпеченості запасів в оборотних активах підприємства за джерелами їх формування. Визначення джерел фінансування запасів та аналізу достатності коштів для цього передбачає використання тривимірного показника стану фінансової стійкості підприємства.

2) Розрахунок показників ліквідності, оборотності і рентабельності.

3) Використання одного інтегрованого показника, який складається з кількох вагомих коефіцієнтів. Модель Терещенко О.О. та метод НБУ за порядком № 616 являються найефективнішими для аналізу вітчизняних підприємств. Використання усіх трьох методів дозволить якомога точніше визначити стан фінансової стійкості підприємства.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПРАТ «ЛАНТМАННЕН АКСА»

2.1 Загальна характеристика фінансово-господарської діяльності ПрАТ «Лантманнен Акса»

Для України ринок сухих сніданків є молодим та динамічним. Дана продукція вперше з'явилася в нашій країні в кінці 1990-х років. Нині в Україні працює більше десятка підприємств по виробництву сухих сніданків. Найбільші за виробництвом можна виділити такі, як ПрАТ «Луганськ-Нива», ЗАТ "Дніпропетровський комбінат харчових концентратів ", Український завод сухих сніданків в Хмельницькій області, ПрАТ «Лантманнен Акса» та ін. Продукція даних підприємств знаходиться в низькому і середньому ціновому сегменті і доступна кожному бажаючому.

Компанія «Лантманнен Акса» - частина скандинавського харчового концерну Lantmannen. Річний оборот Lantmannen складає біля 3 млрд. доларів США. Завдяки використанню унікальних технологій виробництва та постійному вдосконаленню асортименту, компанія «Лантманнен Акса» сьогодні є найбільшим виробником швидких сніданків в Україні. Бренди «Start» та «АХА» популярні не лише в Україні, але й в Росії, Молдові, Грузії, Узбекистані, Казахстані, Туреччині, Швеції та країнах Балтії.

Станом на 01.01.2021 р. у реєстрі власників акцій товариства обліковуються 1 юридична особи, а саме Лантманнен Варгарда Кварн АБ, Швеція. Виконавчим директором та уповноваженою особою ПрАТ «Лантманнен Акса» являється Червак Ігор Іванович.

Компанія «Лантманнен Акса» виготовляє наступну продукцію: каші, крупи і пластівці швидкого приготування, пшеничні пластівці, зернові сніданки з суміші злаків, мюслі та батончики енергетичні.

Компанія «Лантманнен Акса» - провідний спеціаліст та найбільший виробник швидких сніданків в Україні. Холдинговою компанією є Lantmannen – світовий Швецький виробник. Саме тому ми вибрали цю компанію, щоб дослідити та проаналізувати фінансовий стан української компанії з інозменним власником.

Для аналізу ми будемо використовувати офіційні звіти компанії про фінансовий стан (див. Додаток Б-Д) та звіти про фінансові результати (див. Додаток Ж – К).

Перш за все проаналізуємо майновий стан компанії. Майновий стан є важливим показником загального економічного стану підприємства, адже визначає виробничий потенціал та ефективність використання наявних ресурсів товариства. Тому вважаємо за необхідне вивчити його детальніше.

Перш за все розглянемо динаміку зміни вартості основних активів приватного акціонерного товариства «Лантманнен Акса» (табл. 2.1):

Таблиця 2.1 – Динаміка активів ПрАТ «Лантманнен Акса» у 2018-2020 рр., тис. грн.

Показники	2018р	2019р	2020р	Абсолютний приріст, +,-			Відносний приріст, %		
				2019/ 2018	2020/ 2018	2020/ 2019	2019/ 2018	2020/ 2018	2020/ 2019
				Необоротні активи	56597	62610	70203	6013	13606
Оборотні активи	139919	148748	180984	8829	41065	32236	6	29	22
Загальний обсяг активів	196516	211358	251187	14842	54671	39829	8	28	19

Як видно з даних таблиці 2.1 протягом періоду 2018 – 2020 років загальний обсяг активів зростав – на 8% у 2019 році та на 19 % у 2020 році. Така тенденція пояснюється збільшенням вартості як необоротних активів, так і оборотних активів. Обсяг необоротних активів зріс на 24%, а оборотних активів

– на 29 %. Згідно даних балансу підприємства обсяг дебіторської заборгованості за товари та послуги, перед бюджетом та за виданими авансами збільшувався. Відповідно це свідчить про сумнівну - прострочену політику, яка говорить про збільшення неоплачених боргів покупців. При наявності зростаючого обсягу сумнівних боргів необхідно переглядати збутову і кредитну політику для покупців і приділяти увагу роботі з поганими боргами. Результат великого числа заборгованостей, за якими немає оплати, такий же, як і при затоваренні складів. Підприємство недоотримує власних коштів для фінансування своєї подальшої діяльності.

Щодо структури активів приватного акціонерного товариства «Лантманнен Акса», то тут спостерігається наступна тенденція (рис. 2.1):

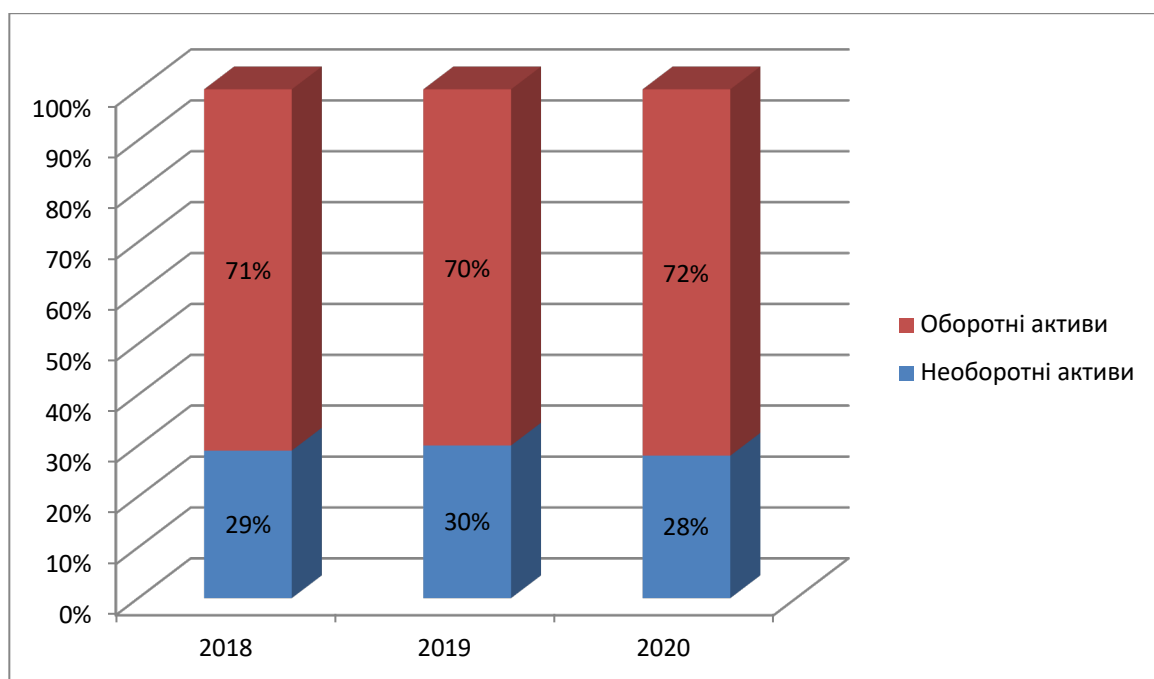

Рисунок 2.1 – Структура активів ПрАТ «Лантманнен Акса» у 2018-2020 рр., %

Джерело: складено автором на основі звітності підприємства

Як видно з рисунка 2.1 частка необоротних активів знизилась. У 2019 році приріст становив 1 процентний пункт, а у 2020 році – спад на 2 процентних пункти. Відповідно частка оборотних активів збільшилась з 71% у 2018 році до 72%% у 2020 році. На нашу думку, для виробничого підприємства

виявлені тенденції зміни структури активів є незадовільними, адже підприємство працює у реальному секторі економіки, виготовляє продукцію, а тому, йому необхідні постійні інвестиції у необоротні активи. Що ж до оборотних, то їх обсяг повинен бути нижчим, адже виробничі запаси, готова продукція, готівкові активи не повинні відволікати надмірний обсяг фінансових ресурсів. Щодо дебіторської заборгованості за товари та послуги, то підприємству доцільно кредитувати своїх покупців, адже такі заходи при правильному підході підвищують обсяг реалізації продукції, розширюють коло покупців. У той же час надмірний обсяг заборгованості може негативно впливати на ліквідність та фінансову стійкість, а тому важливо утримувати обсяг цього активу на прийнятному рівні. Найбільш оптимальним у цьому випадку є лімітування обсягу дебіторської заборгованості.

Розглянемо детальніше динаміку окремих елементів активів досліджуваного підприємства (табл. 2.2).

Таблиця 2.2 – Динаміка активів ПрАТ «Лантманнен Акса» у 2018-2020 рр., тис.грн.

Показники	2018р	2019р	2020р	Абсолютний приріст, +/-			Відносний приріст, %		
				2019/ 2018	2020/ 2018	2020/ 2019	2019/ 2018	2020/ 2018	2020/ 2019
Нематеріальні активи	4869	6007	2769	1138	-2100	-3238	23	-43	-54
Основні засоби	51350	56603	67434	5253	16084	10831	10	31	19
Запаси	32197	41193	49151	8996	16954	7958	28	53	19
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	66823	86105	106202	19282	39379	20097	29	59	23
Дебіторська заборгованість за рахунками:									
- за бюджетом	3925	2104	3636	-1821	-289	1532	-46	-7	73
- за виданими авансами	1664	2179	3902	515	2238	1723	31	134	79
Інша поточна дебіторська заборгованість	75	101	152	26	77	51	35	103	50
Грошові кошти та їх еквіваленти:									
Гроші та їх еквіваленти	35227	17063	17931	-18164	-17296	868	-52	-49	5
Інші оборотні активи	1	2	1	1	0	-1	100	0	-50
Всього активів	196516	211358	251187	14842	54671	39829	8	28	19

Отже, протягом досліджуваного періоду зменшується обсяг нематеріальних активів – на 43%. Зменшення нематеріальних активів, як правило, призводить до збільшення величини власного оборотного капіталу. В результаті покращуються показники забезпеченості підприємства обіговими коштами. Фінансові недостачі покривають за рахунок власних коштів, що не створює фінансову напруженість і не призводить до труднощів у фінансуванні поточної операційної діяльності підприємства. Щодо основних засобів, то їх обсяг у 2019 році зростав – на 10%, а у 2020 році – на 19%. Ця тенденція свідчить про стабільність у політиці управління майном, адже збільшення обсягу виробничих потужностей веде до зростання обсягу виробництва, що призводить до збільшення рентабельності.

Позитивною тенденцією є зростання обсягу запасів – на 53%. За умов збільшення обсягу виробництва та реалізації продукції така тенденція свідчить про відсутність проблем підприємства із управлінням запасами, адже логічно припустити, що із збільшенням обсягу виробництва обсяг необхідних запасів також збільшується.

Зауважимо що, підприємство не оптимізує свою політику управління дебіторською заборгованістю. Так обсяг дебіторської заборгованості за товари, роботи та послуги збільшився на 59% протягом досліджуваного періоду. Обсяг дебіторської заборгованості за розрахунками з бюджетом трохи скоротився на 7% за той же період, а за розрахунками за виданими авансами – збільшився на 138% на 2020 рік. Також різко збільшився обсяг іншої поточної дебіторської заборгованості – на 103%. Тобто, загалом підприємство не скорочує обсяг коштів, що відволікається на позавиробничі операції. Ми вважаємо, що обсяг дебіторської заборгованості за розрахунками з бюджетом та за виданими авансами є надмірними та свідчить про неефективну роботу фінансового відділу та негативно впливає на фінансове становище підприємства.

Щодо грошових оборотних активів, то спостерігається скорочення обсягу грошових цінностей – на 49% за досліджуваний період. Ця статистика

підтверджує неефективність роботи фінансового відділу, що спричиняє надмірний приріст дебіторської заборгованості.

Тобто, загалом політика управління активами підприємства є задовільною, хоча існує надлишок дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги та за розрахунками.

2.2 Аналіз активів та джерел їх фінансування ПрАТ «Лантманнен Акса»

Розглянемо також відносні показники майнового стану підприємства (табл. 2.3).

Таблиця 2.3 – Динаміка коефіцієнтів майнового стану ПрАТ «Лантманнен Акса» у 2018-2020 рр.

Показники	2018р	2019р	2020р	Абсолютний приріст, +/-			Відносний приріст, %		
				2019/2018	2020/2018	2020/2019	2019/2018	2020/2018	2020/2019
Частка оборотних виробничих активів в обігових коштах	0,2301	0,2769	0,2716	0,047	0,041	-0,005	20	18	-2
Частка основних засобів в активах	0,2613	0,2678	0,2685	0,007	0,007	0,001	2	3	0
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,455	0,462	0,447	0,007	-0,008	-0,015	2	-2	-3
Коефіцієнт оновлення основних засобів	-	0,105	0,136	-	-	0,031	-	-	30
Коефіцієнт мобільності активів	2,472	2,376	2,578	-0,096	0,106	0,202	-4	4	9

Як видно з табл. 2.3 протягом періоду 2018 – 2020 років зростає обсяг оборотних виробничих активів у обігових коштах – на 18%. На кінець досліджуваного періоду близько 27% усіх обігових коштів було направлено на виробничі потреби підприємства. Загалом така тенденція є позитивною,

особливо у сукупності із виявленими вище тенденціями щодо збільшеннями об'ємів виробництва

Однозначно стабільність обсягу основних засобів є хорошим показником для компанії. Їх частка протягом 2018 – 2020 років зростає на 3% . У 2020 році 26,85% активів підприємства становили основні засоби. Враховуючи той факт, що підприємство виготовляє продукти харчування, тобто працює у реальному секторі, для нього вкрай необхідно зберігати стабільний рівень або нарощувати виробничі потужності.

Важливими показниками майнового стану підприємства є коефіцієнт зносу основних засобів та коефіцієнт оновлення основних засобів. Протягом усього досліджуваного періоду майже не змінюється знос основних виробничих потужностей +2% у 2019 році та -3% у 2020 році. В той час як показник оновлення збільшується на 30% протягом досліджуваного періоду, що свідчить про введення нового обладнання на підприємство.

Позитивною тенденцією є зростання коефіцієнта мобільності активів на 4%, адже мобільність - це гнучкість діяльності підприємства, а значить активи можуть бути спрямовані на ті ділянки роботи, які потребують додаткових ресурсів. Загалом же мобільність активів на високому рівні, а високе значення мобільності активів дуже характерне для підприємств торгівельної сфери. У 2018 році на кожен гривню необоротних активів припадало 2,47 гривень оборотних, а в 2020 році – 2,58 гривень.

Отже, система відносних показників майнового стану дозволила визначити, що у досліджуваного підприємства відсутні негаразди із політикою управління основними засобами. Їх моральна та фізична зношеність стабільна, процес оновлення – прискорюється. Також збільшується роль основних засобів у загальній сумі активів підприємства.

Наступним етапом буде оцінка абсолютних показників, що характеризують основні джерела фінансування активів підприємства (табл. 2.4 – 2.6).

Розглянемо більш детально склад власних джерел фінансування (табл. 2.4).

Таблиця 2.4 – Динаміка власних джерел фінансування ПрАТ «Лантманнен Акса» у 2018-2020 рр., тис. грн

Показники	2018р	2019р	2020р	Абсолютний приріст, +,-			Відносний приріст, %		
				2019/ 2018	2020/ 2018	2020/ 2019	2019/ 2018	2020/ 2018	2020/ 2019
Статутний капітал	63262	63262	63262	-	-	-	-	-	-
Резервний капітал	-	159	1183	159	1183	1024	-	-	644
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	-19821	653	25442	20474	45263	24789	103	228	3796
Власний капітал	43441	64074	89887	20633	46446	25813	47	107	40

Як видно з табл. 2.4 обсяг власного капіталу підприємства різко зростає – на 47% у 2019 році та на 40% у 2020 році. Тобто загалом за весь досліджуваний період обсяг власного капіталу підприємства зріс на 107%. Така тенденція пояснюється різким збільшенням обсягу нерозподіленого прибутку, що прямо пов'язано із зменшенням обсягу чистого збитку підприємства. Так у 2019 році непокритий збиток зменшився на 103%, а у 2020 році нерозподілений прибуток збільшився на – на 3796%. Звичайно, що на фінансову стійкість підприємства така тенденція чинить позитивний вплив, адже не призводить до необхідності додаткового залучення позикового капіталу, що знижує рівень фінансових ризиків. Щодо інших статей власного капіталу, то обсяг статутного капіталу становив 21074 тис. грн., обсяг резервного капіталу – зріс до 1183 тис. грн. у 2020 році.

Таблиця 2.5 – Динаміка довгострокових зобов'язань ПрАТ «Лантманнен Акса» у 2018-2020 рр., тис. грн

Показники	2018р	2019р	2020р	Абсолютний приріст, +,-			Відносний приріст, %		
				2019/ 2018	2020/ 2018	2020/ 2019	2019/ 2018	2020/ 2018	2020/ 2019
Інші довгострокові фінансові зобов'язання	0	510	2603	510	2603	2093	-	-	410
Інші довгострокові зобов'язання	99247	102445	101062	3198	1815	-1383	3	2	-1
Довгострокові зобов'язання	99247	102955	103665	3708	4418	710	4	4	1

Виходячи з даних таблиці 2.5, можна сказати, що на тлі нарощування обсягів власного капіталу, обсяг довгострокових зобов'язань підприємства зріс всього на 4%. Їх сума у 2019 році зросла на 4%, а у 2020 році – менше ніж на 1%. На підвищення вплинуло підвищення обсягу інших довгострокових фінансових зобов'язань протягом 2018 – 2020 років – з 0 грн до 2603 тис. грн. Узагальнюючи такі тенденції, варто сказати, що невелике зростання обсягу позикових коштів не впливає на поточну фінансову стійкість. Довгострокові позикові фінансові ресурси дозволяють будувати, планувати діяльність підприємства на довший час та дають значно більше можливостей для забезпечення підприємством повернення цих коштів кредитору, у той час як залучення короткострокових позикових коштів потребує постійної роботи над забезпеченням вчасних розрахунків із контрагентами, тобто цей процес є більш складним.

Склад та динаміка короткострокових позикових коштів представлена в табл. 2.6.

Таблиця 2.6 – Динаміка короткострокових позикових коштів ПрАТ «Лантманнен Акса» у 2018-2020 рр., тис. грн

Показники	2018р	2019р	2020р	Абсолютний приріст, +,-			Відносний приріст, %		
				2019/	2020/	2020/	2019/	2020/	2020/
				2018	2018	2019	2018	2018	2019
Короткострокові кредити банків	28038	-	-	-28038	-28038	-	-	-100	-
Кред. заб за товари, роботи, послуги	22544	39759	49412	17215	26868	9653	76	119	24
Поточні зобов'язання за розрахунками:									
з одержаних авансів	28	61	1372	33	1344	1311	118	4800	2149
з бюджетом	232	350	1229	118	997	879	51	430	251
зі страхування	232	360	459	128	227	99	55	98	28
з оплати праці	952	1465	1851	513	899	386	54	94	26
Інші поточні зобов'язання	235	186	227	-49	-8	41	-21	-3	22
Поточні забезпечення	1567	2148	3085	581	1518	937	37	97	44
Поточні зобов'язання і забезпечення	53828	44329	57635	-9499	3807	13306	-18	7	30

Аналіз таблиці 2.6 дає змогу зробити висновок щодо короткострокових позикових коштів. Їх обсяг у 2018 році становив 53828 тис. грн., а у 2019 році – спав на 18% за рахунок погашення короткострокових кредитів банків. У 2020 році обсяг поточних зобов'язань зріс на 30%. Розглядаючи рух окремих статей короткострокових фінансових ресурсів, варто зауважити, що підприємство постійно нарощує обсяги кредиторської заборгованості за товари та послуги – на 119% за період 2018 – 2020 років. Окрім цього, ПрАТ «Лантманнен Акса» активно використовує й інші види кредиторської заборгованості, що й вплинуло на збільшення обсягу короткострокових позикових коштів у 2020 році.

Враховуючи перелічені вище тенденції, визначимо як вони вплинули на фінансову структуру капіталу підприємства (рис. 2.2).

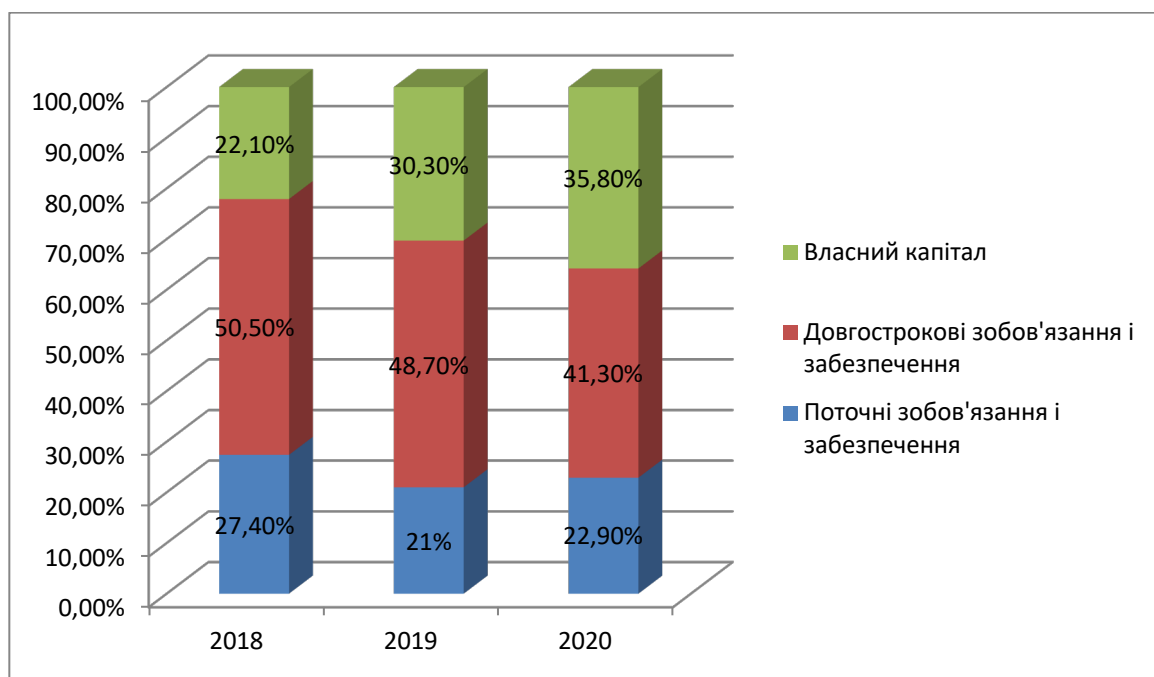

Рисунок 2.2 – Структура джерел фінансування ПрАТ «Лантманнен Акса» у 2018-2020 рр., %

Джерело: складено автором на основі звітності підприємства

Як видно з рисунка 2.2 роль власного капіталу у діяльності ПрАТ «Лантманнен Акса» постійно збільшувалась. Якщо у 2018 році підприємство

фінансувало 22,1% активів за рахунок наявних власних коштів, то у 2019 році – на 8,2% більше. На кінець досліджуваного періоду частка власного капіталу у фінансуванні активів становила 35,8%.

Зменшується роль забезпечення довгострокових зобов'язань – із 50,5% у 2018 році до 41,3% у 2020 році. Щодо короткострокових позикових коштів, то їх частка плавно спадає. У 2018 році вона становила 27,4% від загальної суми фінансових ресурсів підприємства, а у 2020 році дещо скоротилася до 22,9%.

Тобто, враховуючи позитивну зміну джерел фінансування приватного акціонерного товариства «Лантманнен Акса», констатуємо, що рівень фінансової стійкості підприємства поступово збільшився. Адже якщо у 2018 році підприємство фінансувалося в більшій частині за рахунок позикових коштів, то у 2020 році – фінансування за рахунок власних коштів зросло.

У першому розділі ми обґрунтували важливий етап оцінки фінансового стану підприємства – визначення різниці між реальним власним капіталом та статутним капіталом. Цей показник особливий тим, що дозволяє визначити, наскільки покращилася фінансова ситуація на підприємстві з моменту його створення, за умови, що нерозподілений прибуток не розподілявся у фонди статутного капіталу, дивідендів і т.д. Отож, розрахуємо цей показник (табл. 2.7):

Таблиця 2.7 – Динаміка різниці реального власного та статутного капіталу ПрАТ «Лантманнен Акса» у 2018-2020 рр., тис.грн.

Показники	2018р	2019р	2020р	Абсолютний приріст, +,-			Відносний приріст, %		
				2019/ 2018	2020/ 2018	2020/ 2019	2019/ 2018	2020/ 2018	2020/ 2019
Резервний капітал	-	159	1183	159	1183	1024	-	-	644
Нерозподілений прибуток (збиток)	-19821	653	25442	20474	45263	24789	103	228	3796
Різниця між реальним власним капіталом і статутним капіталом	-19821	812	26625	20633	46446	25813	104	234	3179

Як видно з табл. 2.7 у 2018 році підприємство мало значний обсяг непокритого збитку, що сильно впливає на фінансову стійкість підприємства. Проте, необхідно відмітити, що протягом 2018 – 2020 років фінансова стійкість покращувалася за рахунок нерозподіленого прибутку та резервного капіталу.

Отже, у приватного акціонерного товариства «Лантманнен Акса» чітко прослідковується покращення фінансової стійкості. Фінансово-економічна рівновага знаходиться на достатньому рівні – підприємство може профінансувати нефінансові активи за рахунок власних коштів. Основною причиною покращення ситуації є наростання обсягу нерозподіленого прибутку.

2.3 Оцінка показників фінансового стану та визначення типу фінансової стійкості ПрАТ «Лантманнен Акса»

Після оцінки абсолютних показників фінансової стійкості необхідно розглянути систему відносних показників фінансової стійкості. У першому розділі ми охарактеризували лише незначну частину коефіцієнтів цієї групи, адже загалом вони є загальноприйнятими та активно використовуються при аналізі фінансової стійкості будь-якого якого підприємства. Для ПрАТ «Лантманнен Акса» розрахункові значення цих коефіцієнтів представлені в табл. 2.8.

Таблиця 2.8 – Динаміка відносних показників фінансової стійкості ПрАТ «Лантманнен Акса» у 2018-2020 рр.

Показники	2018р	2019р	2020р	Абсолютний приріст, +,-			Відносний приріст, %		
				2019/ 2018	2020/ 2018	2020/ 2019	2019/ 2018	2020/ 2018	2020/ 2019
Власні обігові кошти	86091	104419	123349	18328	37258	18930	21	43	18
Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами	0,62	0,70	0,68	0,09	0,07	-0,02	14	11	-3

Продовження таблиці 2.8

Маневреність робочого капіталу	0,37	0,39	0,40	0,02	0,02	-	5	7	1
Маневреність власних обігових коштів	0,41	0,16	0,15	-0,25	-0,26	-0,02	-60	-64	-11
Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами запасів	2,67	2,53	2,51	-0,14	-0,16	-0,03	-5	-6	-1
Коефіцієнт покриття запасів	4,25	3,50	3,54	-0,74	-0,70	0,04	-18	-17	1
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	0,22	0,30	0,36	0,08	0,14	0,05	37	62	18
Коефіцієнт фінансової залежності	4,52	3,30	2,79	-1,23	-1,73	-0,50	-27	-38	-15
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,44	0,49	0,49	0,06	0,05	0,01	13	12	-1
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,78	0,70	0,64	-0,08	-0,14	-0,05	-11	-18	-8
Коефіцієнт фінансової стабільності (коефіцієнт фінансування)	0,56	0,71	0,76	0,15	0,20	0,06	26	36	8
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,73	0,79	0,77	0,06	0,04	-0,02	9	6	-2

Згідно даних табл. 2.8 маневреність робочого капіталу протягом 2018 – 2020 років зростала, адже якщо у 2018 році запаси відволікали 37%, то у 2020 році для їх фінансування знадобилося 40% власних коштів. Збільшення значення показника є негативним і свідчить про зменшення здатності покривати обсяг запасів за рахунок власних коштів.

Показник маневреності власних обігових коштів свідчить, що частка абсолютно ліквідних активів у власних обігових коштах скорочувалася, тобто підприємство не було забезпечене коштами для фінансового маневру.

Коефіцієнт забезпечення запасів власними обіговими коштами свідчить про фінансову стабільність, адже виробничі запаси підприємства були забезпечені власними фінансовими ресурсами. Загалом на кожну одиницю коштів, що вкладені у запаси у 2018 році припадало 2,67 гривень обігових власних ресурсів, довгострокових та короткострокових зобов'язань. У 2019 році цей показник знизився на 5%, а у 2020 році скоротився до 2,51, тобто запаси починають відволікати більшу частину фінансових ресурсів підприємства.

Збільшення фінансової автономії підприємства пов'язане із тенденціями, що були виявлені у таблицях 2.4 – 2.6. Значний обсяг чистого прибутку та скорочення обсягу непокритого збитку зумовило збільшення частки власного капіталу із 22% до 36%.

Відповідно, якщо у 2018 році на кожен гривню власного капіталу припадало 4,52 гривень пасиву, то у 2020 році – 2,79 гривень пасиву.

Щодо маневреності власного капіталу, то у 2018 році на кожен гривню власних коштів припадало 44 копійки власних обігових ресурсів. До 2020 року ситуація трохи покращилась до 49 копійок.

Коефіцієнт концентрації позикового капіталу є протилежним до коефіцієнту автономії, а відповідно його значення спадало протягом досліджуваного періоду. Якщо у 2018 товариству знадобилося 78% позикових коштів, то у 2020 році – 64% від загальної суми пасивів, що підвищує рівень фінансової стабільності, пов'язаною із здатністю підприємства відповідати за своїми зобов'язаннями.

Коефіцієнт фінансової стабільності також збільшується, що є вкрай позитивною тенденцією. Якщо у 2018 році на кожен гривню позикових коштів припадало 0,56 власних фінансових ресурсів, то у 2020 році – лише 0,76 гривні.

Коефіцієнт фінансової стійкості вказує на частку довгострокових джерел фінансування підприємства. Загалом підприємство фінансує близько 77% своєї діяльності за рахунок довгострокових джерел. З цього робимо висновок, що у короткостроковій перспективі фінансова нестабільність та неплатоспроможність підприємству не загрожує.

Ще однією з важливих груп показників, що характеризують загальне економічне положення підприємства є показники ліквідності та платоспроможності. Розглянемо їх детальніше в табл. 2.9.

Таблиця 2.9 – Динаміка показників ліквідності та платоспроможності
 ПрАТ «Лантманнен Акса» у 2018-2020 рр.

Показники	2018р	2019р	2020р	Абсолютний приріст, +,-			Відносний приріст, %		
				2019/ 2018	2020/ 2018	2020/ 2019	2019/ 2018	2020/ 2018	2020/ 2019
Коефіцієнт ліквідності поточної (покриття)	2,60	3,36	3,14	0,76	0,54	-0,22	29	21	-6
Коефіцієнт ліквідності швидкої	2,00	2,43	2,29	0,43	0,29	-0,14	21	14	-6
Коефіцієнт ліквідності абсолютної	0,65	0,38	0,31	-0,27	-0,34	-0,07	-41	-52	-19
Співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості	3,02	2,15	2,10	-0,87	-0,93	-0,06	-29	-31	-3

Як видно з табл. 2.9 у приватного акціонерного товариства «Лантманнен Акса» з 2018 року збільшилась з платоспроможність – загального обсягу оборотних активів достатньо для того, щоб відповідати за своїми зобов'язаннями. У 2020 році на кожен гривню поточних зобов'язань припадає 3,14 гривень оборотних активів.

Підприємство здатне покрити всю частину своїх зобов'язань протягом короткого періоду за рахунок мобільних активів. У 2018 році підприємство було здатне погасити таким чином 200% короткострокових зобов'язань, а у 2020 році показник збільшився до 229% зобов'язань. Частка грошових коштів у 2018 році була досить значною і підприємство було здатне погасити негайно за рахунок найбільш ліквідних активів 65% поточних зобов'язань. Протягом 2018 – 2020 років цей показник зменшився до 31%, що є негативною тенденцією.

Щодо співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості, то цей показник визначає можливість розраховуватись з працівниками, постачальниками та іншими кредиторами за рахунок дебіторської заборгованості. Рекомендоване значення показника дорівнює 1. У випадку, якщо воно більше одиниці, слід говорити про значне відволікання фінансових ресурсів підприємства дебіторами, що знижує здатність відповідати за своїми короткостроковими зобов'язаннями.

У досліджуваного підприємства виявлено проблему з співвідношенням дебіторської і кредиторської заборгованості. Показник у 2018 році склав 3,02. Це означає, що у підприємства наявна велика сума дебіторської заборгованості, погашення якої могло б дозволяти погасити кредиторську заборгованість. Станом на 2020 рік, показник зменшився, що є позитивною тенденцією та свідчить про покращення ефективності управління дебіторською заборгованістю.

Отже, ми визначили, що загалом приватне акціонерне товариство «Лантманнен Акса» є платоспроможним та не відчуває проблем із ліквідністю. У той же час у досліджуваного підприємства спостерігається проблема з кредиторськими та дебіторськими заборгованостями, та не спроможність ефективно контролювати рух вхідних і вихідних грошових потоків.

Для кращого бачення ситуації, необхідно розглянути показники рентабельності, що відображають ефективність роботи підприємства та управлінських рішень, щодо фінансової, інвестиційної та операційної діяльності. Детальніше розглянемо їх представлено в табл. 2.10.

Таблиця 2.10 – Динаміка показників рентабельності ПрАТ «Лантманнен Акса» у 2018-2020 рр., %

Показники	2018р	2019р	2020р	Абсолютний приріст, +,-			Відносний приріст, %		
				2019/ 2018	2020/ 2018	2020/ 2019	2019/ 2018	2020/ 2018	2020/ 2019
				Рентабельність реалізації	0,95	5,16	4,73	4,21	3,78
Рентабельність собівартості	1,63	9,11	7,96	7,48	6,33	-1,15	558,9	488,3	87,4
ROA	2,24	10,42	12,24	8,18	10,00	1,81	465,2	546,2	117,4
ROE	15,31	38,08	33,60	22,78	18,29	-4,48	248,8	219,5	88,2

Показники рентабельності відображають суму яку отримає підприємство на кожну витрачену гривню. Таким чином показник рентабельність реалізованої продукції за чистим прибутком показує скільки припадає прибутку від продажів на одиницю виручки. Згідно даним таблиці

2.10 у 2018 році на 1 гривню припадало 0.01 гривня прибутку. У наступному році цей показник виріс більш ніж в 5 разів. Однак тенденція росту показника рентабельності не зберіглася та у 2020 році показник становив 4,73%.

Рентабельність собівартості тісно пов'язаний з показником рентабельності реалізації та відображає прибуток отриманий на 1 гривню витрачену на собівартість продукції. Оскільки два показника пов'язані, то спостерігається ідентичні зміни та тенденції.

ROA (return on asset) – рентабельність активів. У 2017 році показник складав 2,24%, тобто на кожну гривню активів підприємство отримало 2,24 копійки чистого прибутку. У 2019 році показник збільшився на 365% та склав 10,42%. На кінець досліджуваного періода рентабельність активів зросла ще на 17% і як результат на 1 гривню активів підприємство отримало 12,24 копійки чистого прибутку.

Найважливішим показником рентабельності являється рентабельність власного капіталу - ROE (return on equity). Саме на цей показник оцінюють акціонери, адеж він відображає прибуток від вкладених ними коштів. У 2018 році показник ROE складав 15,31%. За два роки показник збільшився більш ніж в 2 рази та склав 33,60%. Це означає, що кожна вкладена власниками гривня принесла їм 33,6 копійок чистого прибутку.

Отже, ми визначили, що протягом досліджуваного періоду підприємство збільшило результативність та прибутковість, що позитивно вплинуло на його фінансову стійкість.

Ще однією групою коефіцієнтів, що вказуються на ефективність фінансово-економічного механізму підприємства є відносні показники ділової активності (табл. 2.11).

Таблиця 2.11 – Динаміка показників оборотності ПрАТ «Лантманнен Акса» у 2018-2020 рр.

Показники	2018р	2019р	2020р	Абсолютний приріст +,-		
				2019/	2020/	2020/
				2018	2018	2019
Коефіцієнт оборотності активів (ресурсовіддача)	1,97	1,95	2,36	-0,02	0,39	0,42

Продовження таблиці 2.11

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	4,69	4,87	5,34	0,17	0,65	0,48
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	8,18	6,45	6,39	-1,73	-1,79	-0,05
Коефіцієнт оборотності матеріально-виробничих запасів	7,44	6,13	7,19	-1,31	-0,25	1,06
Коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача)	3,70	3,98	4,81	0,28	1,11	0,83
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	16,06	7,38	7,10	-8,69	-8,97	-0,28
Тривалість обороту запасів, днів	49	60	51	10,48	1,70	-8,78
Тривалість обороту дебіторської заборгованості, днів	79	75	68	-3,10	-10,14	-7,04
Тривалість обороту кредиторської заборгованості, днів	45	57	57	11,99	12,47	0,48
Тривалість операційного циклу, днів	128	135	119	7,38	-8,44	-15,82
Тривалість фінансового циклу, днів	83	78	62	-4,61	-20,91	-16,30

Як видно з таблиці 2.11 у приватного акціонерного товариства «Лантманнен Акса» у 2018 році коефіцієнт оборотності активів становив 1,97. Це означає, що за 1 гривню активів було вироблено продукції на 1,97 грн. Станом на 2020 році показник зріс на 0,39 відносно 2018 року та становив 2,36. Тобто, збільшується ефективність використання активів протягом досліджуваного періоду.

Щодо коефіцієнта оборотності дебіторської заборгованості, то він вказує на ітенсивність обертання заборгованості дебіторів перед підприємством. В 2018 році цей показник склав 4,65. Показник має тенденцію до зростання: збільшення на 0,19 та на 0,50 у 2019 та 2020 роках відповідно. Загалом збільшення показника свідчить про підвищення ефективності управління дебіторською заборгованістю.

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості навпаки зменшується, що також свідчить про ефективність управління кредиторською заборгованістю. Так у 2018 році показник становив 8,18, а у 2020 році вже 6,39.

Щодо обортності запасів, то Васіна Н.В. вважає, що для галузі виробництва харчових продуктів нормативним вважається значення 4,5 – 8 [20].

У приватного акціонерного товариства «Лантманнен Акса» цей коефіцієнт знаходиться в нормі, коливаючись від 7,44 до 6,13.

Показник фондівдачі вказує на те, що у 2018 році 1 гривня вкладення в основні засоби принесла 3,70 гривень виручки. У 2019 році показник складав 3,98, а в 2020 році ефективність використання збутових і виробничих основних засобів збільшується на 0,83 та складав 4,81.

Останнім розрахованим коефіцієнтом є коефіцієнт оборотності власного капіталу, що відображає продуктивність використання капіталу. Як ми бачимо, протягом досліджуваного періода, показник зменшився більше ніж в двічі. У 2018 році він становив 16,06, а в 2020 - 7,10. Це пов'язано з стрімким збільшенням нерозподіленого прибутку та свідчить, що залучені кошти менше залучаються для виготовлення продукції та є негативною тенденцією. Як результат це може свідчити про нерівномірне співвідношення використання власного та позикового капіталу.

Тривалість операційного циклу свідчить про період за який сировина та матеріали перетворюються у грошову форму. У 2018 році показник становив 128 днів. У 2019 році він збільшився на 7 днів, а у 2020 навпаки зменшився на 15 днів. Загалом за досліджуванний період спостерігається позитивна тенденція зменшення тривалості операційного циклу.

Тривалість фінансового циклу – це час за який обертаються кошти підприємства. У досліджуваного підприємства показник має позитивну тенденцію зниження. Так у 2018 році кошти оберталися протягом 82 дня, а у 2020 вже на 21 день менше – 62 дні.

Не зважаючи на те, що у дослідженого підприємства не існує проблем із поточним станом фінансової стійкості, для остаточного результату необхідно визначити тип поточної ситуації. Для цього використаємо спосіб оцінки поточного стану фінансової стійкості. Цей етап аналізу фінансового стану підприємства дозволяє визначити поточний рівень фінансової стійкості підприємства серед можливих варіантів – абсолютна фінансова стійкість, задовільна, проблемний фінансовий стан, кризовий стан.

Визначення різниці між запасами та відмінними джерелами фінансування за рівнем фінансового ризику дасть можливість визначити поточний стан фінансової стійкості (див. Додаток А).

Як видно з даних табл. А.1 у 2018-2020 роках обсяг запасів був більший за обсяг наявних власних оборотних коштів. Як результат для фінансування запасів достатньо лише власних коштів та довгострокових залучених ресурсів, а тому підприємство характеризується задовільною фінансовою стійкістю.

Протягом досліджуваного періоду нестача власних оборотних коштів зменшується. Це позитивна тенденція для компанії, адже її тип фінансової стійкості поступово переходить до абсолютного.

Отже, протягом 2018-2020 років на підприємстві «Лантманнен Акса» спостерігається задовільна фінансова стійкість, ризик банкрутства мінімальний, залежність від позикового капіталу помірна, адже показники мають позитивну тенденцію.

Козлова Ю. В. у своїй дисертації [14], в якій досліджується фінансова стійкість підприємства, розробила моделі визначення поточного типу фінансової стійкості організації в залежності від поточної стадії життєвого циклу цієї організації. Враховуючи, що підприємство приватне акціонерне товариство «Лантманнен Акса» зараз перебуває на стадії зростання продажів, використовуємо наступну модель (модель для підприємств на стадії зростання продажів) (табл. 2.12).

Таблиця 2.12 – Модель оцінки фінансової стійкості ПрАТ «Лантманнен Акса» у 2018-2020 рр.

Показники	2018р	2019р	2020р
Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними джерелами фінансування ($\geq 0,4$)	0,62	0,70	0,68
Коефіцієнт співвідношення позикових і власних коштів	3,52	2,29	1,79
Фінансовий леверидж		1,58	1,4
Динаміка показників:			

Продовження таблиці 2.12

Коефіцієнт співвідношення позикових і власних коштів	X	$K_{пв}(t) = K_{пв1} - at$	$K_{пв}(t) = K_{пв1} - at$
Фінансовий леверидж	X	$AФЛ(t) = AФЛ_1 - at$	$AФЛ(t) = AФЛ_1 - at$
Тип фінансової стійкості	X	Нормальна фінансова стійкість	Нормальна фінансова стійкість

Стадія зростання продажів характеризується стабільним зростанням прибутку і позитивною динамікою обсягу продажів. Мета оцінки фінансової стійкості на даному етапі – підтримка рівня прибутковості при розвитку організації і запобігання появи перевиробництва.

Враховуючи, що обидві моделі – і трьохкоефіцієнта модель фінансової стійкості і модель оцінки фінансової стійкості підприємств на стадії зростання продажів Ю.В. Козлової свідчать про нормальну/збалансовану фінансову стійкість, а абсолютні та відносні показники фінансової стійкості мають тенденцію до зростання можемо зробити висновки, що приватне акціонерне товариство «Лантманнен Акса» є фінансово стійким.

Останнім етапом аналізу фінансової стійкості підприємства проведемо розрахунок інтегрального показника фінансового стану бенефіціара за Методикою № 616 для ПрАТ «Лантманненн Акса». Оскільки досліджуване підприємство займається виробництвом харчових продуктів, воно має наступну модель розрахунку інтегрованого показника [24]:

$$Z = 0,035 X_1 + 0,04 X_2 + 2,7 X_3 + 0,1 X_6 + 1,1 X_7 + 1,2 X_8 + 0,05 X_9 - 0,8 \quad (2.1)$$

Розрахуємо необхідні коефіцієнти для 2018-2020 років та підставимо результати у модель 2.1 (табл 2.13):

Таблиця 2.13 – Інтегральний показник фінансового стану бенефіціара для ПрАТ «Лантманненн Акса» за 2018-2020рр.

Показник		2018р	2019р	2020р
Коефіцієнт покриття	X1	2,599	3,356	3,140
Проміжний коефіцієнт покриття	X2	2,001	2,426	2,287

Продовження таблиці 2.13

Коефіцієнт фін. незалежності	X3	0,221	0,303	0,358
Коефіцієнт покриття необоротних активів власним капіталом	X4	0,768	1,023	1,280
Рентабельність власного капіталу	X5	0,075	0,324	0,409
Рентабельність продажів	X6	0,085	0,087	0,081
Коефіцієнт рентабельності операційної діяльності за EBITDA	X7	0,147	0,183	0,136
Коефіцієнт рентабельності активів за чистим прибутком	X8	0,016	0,097	0,103
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	X9	3,430	3,357	3,706
Коефіцієнт оборотності позикового капіталу	X10	0,204	0,281	0,317
Інтегральний показник Z	Z	0,328	0,727	0,834

Виходячи з розрахунку інтегрального показника представленого в таблиці 2.13 можемо зробити наступні висновки, що у 2018 році, показник скаладав 0,328. Відповідно до Методики № 616 таке значення відносить підприємство до 2-го класу. Отже в 2018 році ПрАТ «Лантманнен Акса» мало незначну ймовірність банкруства та було спроможне виконувати свої зобов'язання. В 2019 та 2020 роках показник стрімко зріс та склав 0,727 та 0,834 відповідно. Для групи підприємств, що займається виробництвом харчових продуктів, значення показника вище 0,71 відповідає 1 класу фінансового стану – найменша вірогідність дефолту та найвищий рівень спроможності виконувати свої зобов'язання.

Отже, виходячи з усіх представлених розрахунків у другому розділі, протягом досліджуваного періоду, підприємство покращило стан фінансової стійкості. Станом на 2020 рік, підприємство знаходиться у збалансованому стані та йому не загрожує банкруство.

РОЗДІЛ 3

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПРАТ «ЛАНТМАННЕН АКСА»

3.1 Фінансова діагностика стійкого функціонування ПРАТ «ЛАНТМАННЕН АКСА»

У другому розділі ми виявили, що ПРАТ «Лантманнен Акса» має збалансовану фінансову стійкість та має позитивні тенденції до покращення стану фінансової стійкості до абсолютного рівня. Для цього компанія може скористатися нижче наведеними методами підвищення фінансової стійкості.

Проведений у другому розділі аналіз дозволив визначити значний обсяг дебіторської заборгованості, що перевищує кредиторську заборгованість. Як результат, однією з основних проблем підприємства станом на 2020 рік є дефіцит грошових коштів, тобто високоліквідних активів.

Необхідним є грамотне управління дебіторською та кредиторською заборгованістю. Основні принципи тут зводяться до наступного: провести реструктуризацію заборгованості по платежах до бюджету; розробити програму заходів щодо ліквідації заборгованості з виплати заробітної плати; розробити заходи щодо зниження негрошових форм розрахунків, рефінансувати дебіторську заборгованість.

Робота з управління кредиторської та дебіторської заборгованістю має будуватися, виходячи з періоду оборотності дебіторської та кредиторської заборгованості, а також порівняння їх абсолютних показників. Якщо дебіторська заборгованість менша кредиторської та період оборотності у неї вищий, то компанія кредитується постачальниками на термін більший, ніж кредитує своїх клієнтів. Але тривожним сигналом тут є ризик неплатоспроможності у зв'язку зі зниженням коефіцієнта ліквідності, а отже, може виникнути ситуація, при якій організація буде не в змозі розплатитися з постачальниками, персоналом, бюджетом.

Розглянемо відношення обсягу дебіторської заборгованості до кредиторської заборгованості у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1 – Порівняльний аналіз стану кредиторської та дебіторської заборгованості ПрАТ «Лантманнен Акса» у 2020 рр., тис. грн

Показники	Дебіторська заборгованість	Кредиторська заборгованість	Перевищення заборгованості	
			Дебіторської	Кредиторської
Заборгованість за товари, роботи, послуги	106202	49412	56790	-
- за бюджетом	3636	1229	2407	-
- за виданими авансами	3902	1372	2530	-
- зі страхування	-	459	-	459
- з оплати праці	-	1851	-	1851
Інша поточна заборгованість	152	227	-	75
Усього	113892	54550	59342	-

Виходячи з даних таблиці 3.1 Можемо зробити висновки, що станом на 2020 рік розмір дебіторської заборгованості на 59342 тис. грн. перевищує розмір кредиторської. Спрогнозуємо суму дебіторської та кредиторської заборгованостей на 3 роки вперед (рис. 3.1).

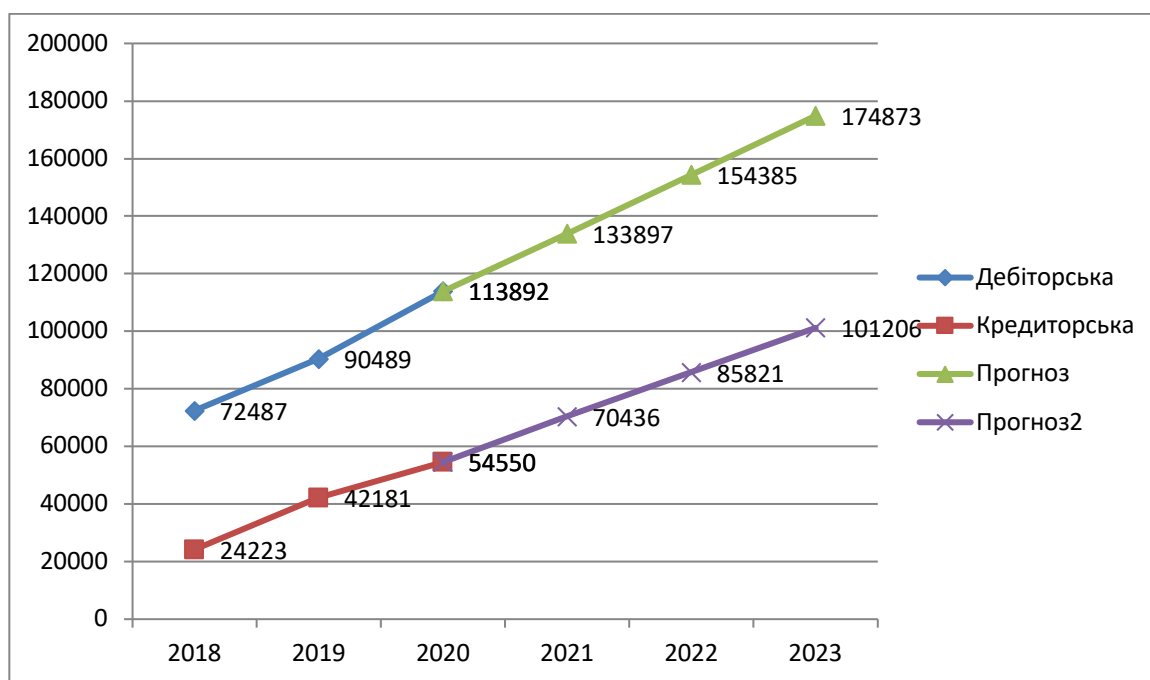

Рисунок 3.1 – Прогноз розміру дебіторської та кредиторської заборгованості ПрАТ «Лантманнен Акса» на 2021-2023 рр., тис. грн.

Джерело: складено автором на основі звітності підприємства

Прогнозне значення дебіторської заборгованості станом на 2023 рік складає 174873 тис. грн., а кредиторської – 101206. Протягом 2018-2020 рр. дебіторська та кредиторська заборгованість має стабільний темп приросту. В середньому, приріст дебіторської заборгованості складає 20488 тис. грн, а кредиторської – 15385 тис грн. Якщо зволікати цими даними, у компанії не буде вистачати коштів для виплати кредитів, буде зменшуватись довіра клієнтів, зменшуватись обсяги реалізації та фінансова стійкість, що в результаті призведе до банкрутства.

Рефінансування дебіторської заборгованості – це система фінансових операцій, що забезпечують прискорену конвертацію дебіторської заборгованості в грошові активи [25].

Використання рефінансування, незалежно від типу операції, має наступні принципи:

- витрати на рефінансування не мають перевищувати очікуваний від використання вивільнених коштів прибуток;

- витрати на рефінансування не повинні перевищувати витрати на короткострокові кредити які підтримують платоспроможність підприємства до стягнення дебіторської заборгованості;

- витрати на рефінансування не повинні бути більші за інфляційні втрати у разі несвоєчасного платежу.

Основними операціями рефінансування дебіторської заборгованості є: облік векселів, виданих покупцям продукції, форфейтинг та факторинг.

Облік векселів, що надаються покупцям продуктів - це фінансова операція з продажу банку чи іншої фінансової установи підприємства, іншому суб'єкту господарювання за дисконтною ціною, яка визначається в залежності від їх номінальної вартості, строку погашення та вексельної ставки. Облікова вексельна ставка включає: ставку комісійної винагороди, середню ставку депозиту, а також рівень премії за ризик у разі неможливості сплати емітента. Цю операцію можна виконати лише щодо переказаного векселя.

Форфейтинг – це придбання у кредитора боргу, вираженого в оборотному документі, на безповоротній основі [25].

Форфейтинг - це перетворення комерційної позики в банківську позику. У цьому випадку продаж боргу, оформленого чинними документами (переказним векселем або переказним акредитивом), здійснюється на умовах відмови банку від звернення до кредитора у випадку, якщо боржник був неплатоспроможним. Але для зменшення ризику можливих втрат у разі неповернення частини боргу, банку потрібна значна знижка на ціну (дисконт). Величина цієї знижки - ціна рефінансування дебіторської заборгованості шляхом форфейтинга.

Факторинг – банківська операція, що проводиться на договірних та комісійних умовах. Основною задачею факторингу є забезпечення системи взаємовідносин між покупцем та постачальником товарів, за якої постачальник може надати конкурентні відстрочення платежу своїм клієнтам, не відчуваючи при цьому дефіциту в обігових коштах. Це можливо завдяки довгостроковому фінансуванню поставок з відстрочкою платежу банком-фактором у зручному для постачальника режимі.

Факторинг надає ряд переваг та можливостей, порівнюючи його з іншими інструментами рефінансування:

- неможливість демобілізації оборотних коштів у дебіторську заборгованість;
- відсутність застави;
- прискорена оборотність коштів;
- встановлення стабільних відносин з клієнтами, які зможуть купляти товар з відстрочкою оплати та розширення клієнтської бази;
- можливість здійснення оптових закупівель за більш вигідними цінами;
- поліпшення платоспроможності через додаткові кошти для розрахунків зі своїми кредиторами [26 с. 167].

Для визначення ефективності факторингової операції для ПрАТ «Лантманнен Акса» для початку необхідно визначити що входить в вартість факторингу (табл. 3.2):

- проценти, сплачені за фінансові ресурси. Вони зазвичай відповідають ставкам гривневого кредитування;
- факторингова комісія, яка може становити від 0,75 до 5% і залежить від продукту, який купує клієнт – факторинг з правом чи без права регресу, що забезпечує покриття валютних, кредитних, процентних, інфляційних та ліквідних ризиків.

Формула розрахунку вартості факторингу (Φ) виглядає наступним чином:

$$\Phi = (\text{Аванс} * \text{Факторингова комісія}) + \left(\frac{\text{Аванс} * \text{Процентна ставка}}{365 * \text{Тривалість обороту деб.заб.}} \right)$$

(3.1)

Фінансування здійснюється в день надання накладної на відвантажену партію товару. Розмір дострокового платежу становить до 90% від суми поставки. Залишок коштів (від 10%) за вирахуванням комісії Фактора повертається відразу після оплати поставки покупцем [27].

Тривалість обороту дебіторської заборгованості станом на 2020 рік склала 68 днів. Приватне акціонерне товариство «Лантманнен Акса» обслуговується в банку СЕБ Корпоративний Банк. Він надає факторинг за наступними умовами:

- ставка фінансування (аванс) – 90%;
- відсоткова ставка – 14%;
- факотрингова комісія – 1%.

Розрахуємо витрати та абсолютне зниження дебіторської заборгованості для ПрАТ «Лантманнен Акса» у прогнозованих роках передаючи 25% дебіторської заборгованості до факторингу кожен рік та за умови, що кожен рік додається 20488 тис. грн дебіторської заборгованості та 15385 тис грн. кредиторської (табл. 3.2).

Таблиця 3.2 – Розрахунок зниження дебіторської заборгованості та витрат на факторинг для ПрАТ «Лантманнен Акса» у 2021-2023 рр., тис.грн.

Показники	2021	2022	2023
Зниження дебіторської заборгованості			
Прогнозне значення ДЗ	133897,0	125931,9	119659,4
25% на факторинговому обслуговуванні	33474,3	31483,0	29914,8
90% оплати підприємство отримує одразу після надання послуги	30126,8	28334,7	26923,4
Мінус втрати від регресу - близько 5%	1673,7	1574,1	1495,7
ВСЬОГО:	28453,1	26760,5	25427,6
Плата за факторинг			
Прогнозне значення ДЗ	133897,0	125931,9	119659,4
25% на факторинговому обслуговуванні	53558,8	50372,8	47863,7
Плата за фінансові ресурси – 14%	1396,9	1313,8	1248,4
Факторингова комісія – 1%	535,6	503,7	478,6
ВСЬОГО:	1932,5	1817,6	1727,0

Як результат, якщо кожен рік передавати 25% дебіторських заборгованостей та направляти їх на погашення кредиторської, то у 2023 році, це зменшить дебіторську заборгованість до 94231,7 тис. грн. а кредиторську до 20564 тис. грн. (рис 3.2)

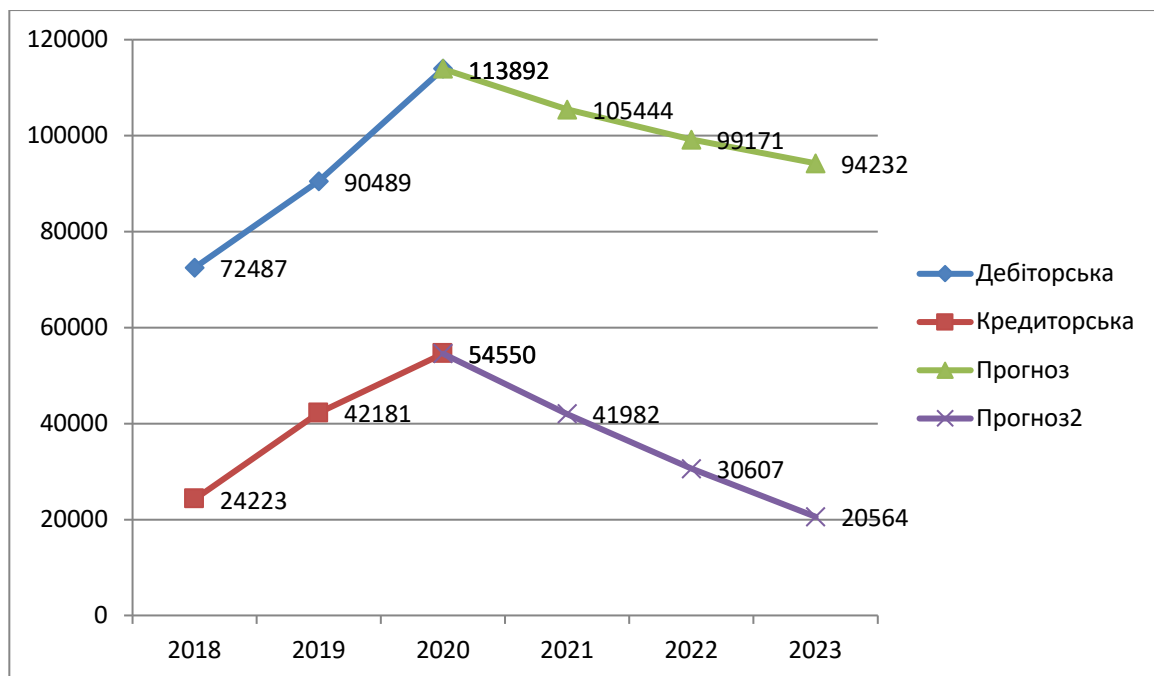

Рисунок 3.2 – Прогноз дебіторської та кредиторської заборгованості після використання послуг факторингу для ПрАТ «Лантманнен Акса» на 2021-2023 рр, тис. грн.

Джерело: складено автором на основі звітності підприємства

3.2 Напрями забезпечення фінансової стійкості ПРАТ «ЛАНТМАННЕН АКСА»

Для відображення об'єктивної картини діяльності підприємства доцільно використати систему збалансованих показників. З її допомогою підприємство може визначити основні бізнес цілі та завдання на наступний рік. Система збалансованих показників переведе бачення підприємства та його стратегії в набір взаємозалежних показників, адже вона не дає розірватися між оперативним управлінням та стратегічними цілями. Цей метод широко застосовується зарубіжними підприємствами та відзначається високою ефективністю.

Основна мета застосування системи збалансованих показників - забезпечити кількісну та якісну узгодженість між різними показниками, які допоможуть цілісно визначити успішність підприємства.

Збалансована система показників (ЗСП) - це стратегічне управління компанією на основі оптимальних показників, які відображають всі аспекти ефективності організації. Показники можуть бути як фінансові так і нефінансові. Система називається збалансованою, тому що відображає рівновагу між фінансовими і нефінансовими показниками, стратегічними цілями, та внутрішніми і зовнішніми факторами діяльності

ЗСП перетворює стратегію в показники, згруповані в чотири різні сфери: "фінанси", "внутрішні бізнес-процеси", "клієнти", "навчання та розвиток персоналу".

Важливо розуміти, що ЗСП – це залучення та розробка ефективної системи досягнення цілей вже існуючої стратегії, а не розробка нової стратегії. Використання збалансованої системи показників можливе при повноті стратегії – вона має давати відповідь на питання різних сфер діяльності компанії. Також важливим є взаємозв'язок між окремими цілями для досягнення результату. Формулювання стратегічних цілей та розробка стратегічних заходів за

чотирьма перспективами забезпечить всебічний розгляд діяльності компанії. Це і є основною метою застосування збалансованої системи показників.

Розробку збалансованої системи показників необхідно починати з конкретизації стратегічних цілей підприємства. В данному випадку цілю є бажаний підприємством стан чього-небудь у майбутньому. Кожну стратегічну ціль треба віднести до однієї з перспектив.

Наприклад, фінансові цілі – це головна мета діяльності підприємства. Це може бути підвищення прибутковості, лідерство на ринку або генерування грошових потоків. Основними цілями сфери клієнтів є їх підвищення їх задоволеності, лояльності, збереження та розширення бази клієнтів. До складової внутрішніх бізнес-процесів відносять цілі пов'язані з виконанням замовлень, постачанням та контролем виробництва, витрат, якості продукції тощо. Остання перспектива навчання та розвитку персоналу визначає кваліфікованість та ефективність роботи працівників.

Наступним етапом побудови збалансованої системи показників є визначення кількісних показників досягнення стратегічних цілей. Використання показників необхідне для конкретизації системи цілей та щоб цілі стали вимірними.

Кожен показник має бути гарно підібраним та мати цільове значення. Принципова складність визначення цільового значення показника полягає в тому, щоб знайти реально досяжний рівень. Рекомендовано визначати не більше двух-трьох показників для кожної цілі.

Виходячи з визначених цілей та показників, що вимірюють їх, залишається розробити стратегічні заходи (проект, програма, ініціатива) – те в який спосіб буде досягнута та чи інша стратегія.

Також збалансовану систему показників можна каскадувати між організаційними одиницями, якщо ієрархчна організаційна структура це дозволяє. Каскадування дозволить підвищити ефективність впровадження ЗСП, адже при каскадуванні на основі стратегії визначеної в корпоративній ЗСП,

кожний підрозділ розробляє свою ЗСП. Як результат, у кожного підрозділа та працівника з'являється індивідуальний план досягнення цілі.

Збалансована система показників дозволяє [28]:

- ефективно оцінити результати діяльності підприємства, основуєчисі на синтезі фінансових показників з нефінансовими;
- прискорити досягнення стратегічної цілі підприємства;
- пов'язати стратегічне управління з поточним та оперативним на основі ключових показників ефективності та причинно-наслідкових зв'язків між ними та підвищити ефективність роботи підприємства;
- враховувати основні аспекти діяльності підприємства, а саме: фінансовий, споживчий, економічний та інноваційний;
- перевести поставлені для компанії цілі в кількісні показники, тобто зробити їх більш зрозумілими для всіх працівників;
- виявити бізнес-процеси, які позитивно чи негативно впливають на результати діяльності підприємства;
- ініціювати позитивні процеси на підприємстві у процесі розробки та впровадження ЗСП;
- забезпечити зв'язок механізму стимулювання як з фінансовими, так і з іншими показниками ефективності діяльності підприємства.

Як ми зазначили вище, система передбачає дослідження чотирьох проєкцій (аспектів): фінанси – як акціонери оцінюють підприємство, клієнти – як клієнти оцінюють фірму, бізнес-процеси – що забезпечує конкурентоспроможність компанії, навчання і розвиток – як відноситься персонал до місця роботи.

Першими розглянемо показники аспекту «Фінанси» (табл 3.3.)

Таблиця 3.3 – Аспект «Фінанси» ПрАТ «Лантманн Акса» у 2018-2020рр.

Аспект	Стратегічні цілі	Ключовий показник ефективності	2018р	2019р	2020р	Цільове значення	Ініціатива
Фі на нс	Прибутковий розвиток	Чистий прибуток	3169	20499	25858	Збільшення добробуту	Збільшення доходів від

Продовження таблиці 3.3

		Рентабельність продажів	0,085	0,087	0,081	акціонерів	продажів сухих сніданків
Підвищення продажу сухих сніданків в Україні	Продаж основного продукту		3919	4128	5 746	Збереження лідерських позицій на ринку сухих сніданків в Україні	Збільшення обсягу виробництва, продажу та реалізації
	Загальний обсяг реалізації сухих сніданків		6190	6325	8 348		
Підвищення експорту сухих сніданків	Частка експорту в структурі реалізації		29%	28%	24,8%	Підвищення експорту сухих сніданків	Розвиток експорту продукції, розширення ринку збуту

Приватне акціонерне товариство «Лантманнен Акса» є лідером на ринку сухих сніданків в Україні. Для збереження лідерських позицій необхідно нарощувати виробництво тим самим збільшувати обсяг реалізації та прибуток компанії. Станом на 2020 рік загальний обсяг реалізації складав 8348 тонн, що на 2158 тонн більше, ніж у 2018 році.

Частка експорту в структурі реалізації станом на 2020 рік зменшилась на 4,2% та склала 24,8%. Якщо компанія хоче зусередити свої продажі на ринку України, то зменшення частки експорту є позитивним. Але на нашу думку, кращим є зусередження на обох ринках але в різних об'ємах. Також оскільки підприємство експортує продукції, розширення ринку збуту дозволить підприємству збільшити доходи та об'єми продажів.

Наступним для розгляду візьмемо аспект «Клієнти», що спрямований на розвиток відносин з покупцями. (табл 3.4).

Таблиця 3.4 – Аспект «Клієнти» ПрАТ «Лантманнн Акса» у 2018-2020рр.

Аспект	Стратегічні цілі	Ключовий показник ефективності	2018р	2019р	2020р	Цільове значення	Ініціатива
Клієнти	Розширення переліку країн-експортерів	Кількість стран експортерів	15	17	19	Вийти на нові ринки Азії та Африки	Знайти нових покупців на ринках Азії та Африки

Продовження таблиці 3.4

	Зменшення штрафів перед покупцями	Сума сплачених штрафних санкцій за порушення умов договорів з покупцями та постачальникам и	307,1	499,7	103,2	Покращити відносини з покупцями та постачальникам и не порушуючи умови договорів	Прискіпливіше відноситись до договорів та не порушувати їх умови
--	-----------------------------------	--	-------	-------	-------	--	--

Аналізуючи показники таблиці 3.4 бачимо, що кількість стран експортерів за останні 3 роки збільшилась на 4 країни. Враховуючи те, що клієнти можуть розривати контракти, необхідно утримувати гарні стосунки з існуючими клієнтами та шукати нових клієнтів для збільшення обсягу реалізації. На даний момент, підприємство зацікавлено в знаходженні нових клієнтів на ринках Азії та Африки.

Для підтримки відносин між компаніями важливо виконувати умови договорів. Так у 2018 році ПрАТ «Лантманнен Акса» сплатила суму штрафних санкцій у розмірі 307,1 тис. грн., а в 2019 році сума штрафів зросла та склала 499,7 тис. грн. Таке значення показників негативно впливає на репутації підприємства на ринку, тому вже в 2020 році ПрАТ «Лантманнен Акса» прискіпливо віднеслась до умов договорів та зменшила суму сплачених штрафних санкцій до 103,2 тис. грн.

Наступним варто розглянути аспект «Бізнес-процеси» компанії, до якого відносяться показники, які потребують оптимізації (табл. 3.5)

Таблиця 3.5 – Аспект «Бізнес-процеси» ПрАТ «Лантманнн Акса» у 2018-2020рр.

Аспект	Стратегічні цілі	Ключовий показник ефективності	2018р	2019р	2020р	Цільове значення	Ініціатива
Бізнес-процеси	Зменшення витрат на збут	Витрати на збут	99231	120465	151974	Аналіз та зменшення витрат не пов'язаних виробництвом	Запобігання появи неефективних витрат на збут товару
		Витрати на збут в частці чистого доходу від реалізації	29,8	30,3%	27%		

Продовження таблиці 3.5

	Зростання продуктивності	Тривалість операційного циклу, днів	128	135	119	Підвищити ефективність виробництва	Своєчасний та якісний догляд за обладнанням Впровадження системи LEAD
		Фондовіддача	3,70	3,98	4,81		
		Ресурсовіддача	1,97	1,95	2,36		
	Поліпшення якості готової продукції	Коефіцієнт дефектності	6,57%	5,93%	6,02 %	Підвищити рівень якості продукції	Впровадження системи LEAD Покращення технологій та обладнання

Аналіз невикористаних витрат і витрат на збут дозволяє знайти шляхи скорочення загальних витрат підприємства без ризику зниження якості продукції.

Виходячи з даних таблиці 3.5 продуктивність компанії зростає. Компанія ефективно використовує активи та ресурси. В другому розділі ми розглядали показники фондовіддачі, ресурсо віддачі та тривалість операційного циклу – час за який ресурси перетворюються на грошову форму. Варто взяти до уваги і якість продукції. Визначним показником є відсоток дефектності продукції. У 2020 році 6% виготовленої продукції мали дефект.

Для покращення ситуації доцільним є впровадити систему LEAD – вона призначена для управління складськими процесами на виробничому підприємстві і налаштування взаємодії складу виробничих матеріалів, готової продукції і запчастин, необхідних для забезпечення працездатності виробничого обладнання.

Останнім аспектом є «Навчання і розвиток», що відповідає за ефективність роботи персоналу (табл 3.6).

Таблиця 3.6 – Аспект «Навчання і розвиток» ПрАТ «Лантманн Акса»

Аспект	Стратегічні цілі	Ключовий показник ефективності	2018	2019	2020	Цільове значення	Ініціатива
Навчання і розвиток	Якість персоналу	Забезпеченість підприємства кваліфікованими працівниками	27,75 %	35,5 %	44,5 %	Збільшити кількість висококваліфікованих фіхівців на підприємстві	Своєчасно виплачувати заробітну плату, надавати соціальні та матеріальні пільги, зацікавлювати персонал підвищувати рівень кваліфікації та отримувати додаткові знання
	Забезпечення мотивації персоналу	Коефіцієнт плинності робочих кадрів	4,3%	4,0%	4,1%	Ставити цілі, що задовольняють потреби підприємства та працівників	

Щодо перспективи «Навчання і розвиток», то в підприємстві зосереджено 44,5% висококваліфікованих працівників. Показник Забезпеченості підприємства кваліфікованими фахівцями зростає протягом досліджуваного періоду, що є позитивною тенденцією. Коефіцієнт плинності робочих кадрів залишається майже незмінним та складає 4,1% станом на 2020 рік, що входить у граничну норму в 6%. Тобто працівники компанії отримують достатньо мотивації для роботи в компанії та не відчують дискомфорт, що свідчить про ефективність менеджменту персоналу.

Підсумовуючи, можна сказати, що ПрАТ «Лантманнен Акса» за останні 3 роки підприємство стрімко розвивається виходячи с фінансових показників. Однак в нього існує проблема з нестачею грошових коштів через велику дебіторську заборгованість, що в свою чергу призводить до неможливості сплати кредиторської зборгованості. Ми запропонували скористатись послугами факторингу для пришвидчення оборотності дебіторської заборгованості та отримання коштів за товар. Також використовуючи систему збалансованих показників ми визначили основні недоліки та стратегічні цілі підприємства.

ВИСНОВКИ

У бакалаврській роботі розглянуто підходи та теоретичні аспекти щодо фінансової стійкості підприємства та методів її оцінки. Були розраховані та проаналізовані активи та джерела їх фінансування, основні групи показників фінансової стійкості та проаналізовано стан фінансової стійкості ПрАТ «Лантманнен Акса». Також розглянуті основні напрями забезпечення фінансової стійкості та напрями її покращення. На основі результатів дослідження можна зробити наступні висновки:

1. Актуальність обраної теми полягає в необхідності постійного контролю та оцінки фінансової стійкості підприємства, для забезпечення стабільного розвитку підприємства та досягнення поставлених цілей. Аналіз стану фінансової стійкості дозволить виявити, чи захищене підприємство від внутрішніх і зовнішніх загроз.

2. Використовуються різні підходи до трактування поняття фінансової стійкості, проте всі вони в певній мірі вірні. На основі розглянутих визначень різних авторів, ми сформулювали власне – це такий фінансовий стан підприємства, при якому воно здатне досягти наперед визначених цілей результативності в умовах динамічної зміни внутрішнього та зовнішнього середовища. Ознаками фінансової стійкості у широкому розумінні є платоспроможність, ліквідність, кредитоспроможність, рентабельність, фінансова активність. Чинниками, що на неї впливають можуть бути внутрішні та зовнішні фактори, основні та другорядні, прості та складні, постійні та тимчасові.

3. Важливим є розуміння системи управління фінансовою стійкістю підприємства. Вона складається з таких етапів, як постановка завдань, стратегії і тактики, розробка альтернатив розвитку та формування основних шляхів розвитку, прогноз економічної активності підприємства за перспективними напрямками економічного росту, оцінка витрат на реалізацію альтернатив

використання фінансових ресурсів та розрахунок її ефективності з точки зору поставлених цілей.

4. Важливим елементом системи управління фінансовою стійкістю є аналіз. Інформаційною базою цього процесу є фінансова звітність міжнародного та вітчизняного зразка, внутрішні документи, та інші, що містять дані про явища та події, що можуть здійснити вплив на економічне становище підприємства. На основі наявної інформації групуються показники, розглядається їх динаміка та тенденції, що дозволяє вказати на вузькі місця у забезпеченні системи стійкої фінансової стабільності. Нормативно-правовою основою оцінки фінансової стійкості є міжнародні стандарти фінансової звітності, міжнародні принципи й інструкції щодо внутрішнього контролю, міжнародні стандарти аудиту, законодавчі та підзаконні нормативні акти, Постанови Кабінету Міністрів України, Національні положення бухгалтерського обліку, нормативно-правові акти і методичні рекомендації Міністерства фінансів, Національного банку, Державної податкової служби, Державної комісії з цінних паперів і фондового ринку, фонду державного майна, накази, розпорядження керівництва (власника) підприємства щодо форм організації контролю та аналізу, внутрішні стандарти діяльності служби контролю.

5. Щодо методів фінансового аналізу, то ми визначили наступні для дослідження – метод абсолютних та відносних показників, метод горизонтального та вертикального аналізу, графічний та табличний та інші. Розроблена ціла система відносних показників, які дозволяють оцінити поточний фінансовий стан на підприємстві. В основі цих показників лежить рівняння рівності пасивів підприємства з його активами. Вагоме значення займають показники рентабельності, оборотності, лаквідності та тривимірний показник фінансової стійкості, який дозволяє точно вказати тип поточної фінансової стійкості.

6. Приватне акціонерне товариство «Лантманнен Акса» - найбільший «гравець» на ринку сухих сніданків в Україні. Материнською компанією є

Lantmannen – Швецький харчовий концерн відомий в усьому світі своїми макаронними виробами та випечкою.

7. При аналізі майнового стану ми встановили, що політика управління активами є ефективною. Протягом усього досліджуваного періоду майже не змінюється знос основних виробничих потужностей. Позитивною тенденцією є зростання обсягу запасів. За умов збільшення обсягу виробництва та реалізації продукції така тенденція свідчить про постійне підвищення ефективності використання наявних ресурсів та активів.

Аналіз абсолютних показників, що характеризують джерела фінансування, виявив, що у приватного акціонерного товариства «Лантманнен Акса» чітко прослідковується покращення фінансової стійкості. Так, Якщо у 2018 році підприємство фінансувало 22,1% активів за рахунок наявних власних коштів, то у 2019 році – на 8,2% більше. На кінець досліджуваного періоду частка власного капіталу у фінансуванні активів становила 35,8%. Зменшилась також роль забезпечення довгострокових зобов'язань – із 50,5% у 2018 році до 41,3% у 2020 році. Тобто, у 2018 році підприємство фінансувалося в більшій частині за рахунок позикових коштів, то у 2020 році – фінансування за рахунок власних коштів зросло. Отже, фінансово-економічна рівновага знаходиться в гарному стані – підприємство може профінансувати нефінансові активи за рахунок власних коштів. Основною причиною покращення ситуації є наростання обсягу нерозподіленого прибутку.

8. Протягом досліджуваного періоду виявлено покращення усіх показників рентабельності, що свідчить про збільшення прибутковості підприємства. Так у 2018 році показник ROE складав 15,31%, проте за два роки показник збульшився більш ніж в 2 рази та склав 33,60%. Показники оборотності демонструють тенденцію до покращення ефективності використання активів, управління дебіторською та кредиторською заборгованостями.

9. Відносні показники фінансової стійкості загалом свідчать про покращення фінансового стану підприємства. Однак ми виявили, що існує

тенденція зменшення здатності покривати обсяг запасів за рахунок власних коштів. Так, загалом на кожну одиницю коштів, що вкладені у запаси у 2016 році припадало 2,67 гривень обігових власних ресурсів, довгострокових та короткострокових зобов'язань, а у 2019 році цей показник знизився на 5%, а у 2020 році скоротився до 2,51, тобто запаси починають відволікати більшу частину фінансових ресурсів підприємства.

10. Щодо стану фінансової стійкості підприємства, то спостерігається його покращення. На данному етапі фінансова стійкість знаходиться в збалансованому стані. При тому, що підприємство у 2018-му році зазнало збитків. Основною причиною стрімкого покращення ситуації є наростання обсягу нерозподіленого прибутку та, відповідно, різке скорочення обсягу непокритого збитку.

11. Ми визначили основні напрями забезпечення фінансової стійкості підприємства та виходячи з проаналізованих у II розділі даних вирішили скористатися методом рефінансування дебіторської заборгованості застосовуючи факторинг. Ми зробили прогноз збільшення дебіторської заборгованості та на основі нього розрахували як вплине застосування факторингу на розмір дебіторської заборгованості.

12. Для покращення фінансового стану та для відображення об'єктивної картини діяльності підприємства, ми скористалися системою збалансованих показників та визначили основні стратегічні цілі для приватного акціонерного товариства «Лантманнен Акса».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дрогобыцкий И. Н. Системный анализ в экономике: Учеб. пособие. М.: Финансы и статистика, 2009. 512 с.
2. Блохин И.В. Формирование и управление резервами на возможные потери по ссудам: авто реф. дис. канд. экон. наук. СПб., 2001. 18 с.
3. Демчук И.Н. Финансовая устойчивость как комплексная категория экономического анализа. *Сибирская финансовая школа*. 2010. № 5. С. 146-149.
4. Фінансовий аналіз: навч. посіб / [Білик М. Д., Павловська О. В., Притуляк Н. М., Невмержицька Н. Ю]. Київ: КНЕУ, 2007. 592 с.
5. Крамаренко Г.О. Фінансовий аналіз і планування: навч. посібн. Київ: Центр навч. літ-ри, 2003. 262 с.
6. Коробов М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств. Київ : Знання, 2000. 378 с.
7. Смірнова Т.О., Усатюк К.К. Фінансова стійкість підприємства. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2013. № 21. С. 196–201.
8. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства. Київ: Знання, 2007. 654 с.
9. Філімоненков О.С. Фінанси підприємства : навч. посібник. Київ: Кондор, 2007. 400 с.
10. Шаблиста Л.М. Фінансова стійкість підприємства: сутність і методи оцінки. *Вісник аграрної науки Причорномор'я*. Миколаїв: МДАУ, 2008. № 1. С.46-57.
11. Кравченко М.С. Сутність фінансової стійкості промислового підприємства. *Вісник Економічної Науки України*. 2012. № 2. с.61-63.
12. Комплексный экономический анализ хозяйственной деятельности / А. И. Алексеева, Ю. В. Васильев, А. В. Малеева и др. М.: Финансы и статистика, 2008. 528 с.

13. Штембуляк Д. О. Фінансова стійкість підприємства в умовах ринкової турбулентності. *Економика и управление*. 2012. № 1. С. 119–123.
14. Козлова Ю.В. Анализ финансовой устойчивости организации: URL: <https://static.freereferats.ru/avtoreferats/01002901950.pdf> (Дата звернення 20.04.22)
15. Шеремет А.Д., Негашев Е.В. Методика финансового анализа деятельности коммерческих организаций. М.: ИНФРА-М, 2010. 272 с.
16. Ткаченко І.П. Чувачалова І.А., Чувачалов О.А. Оцінка фінансової стійкості підприємства та напрямки її забезпечення. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=988> (Дата звернення 09.04.20)
17. Крамаренко Г.О., Чорна О.Є. Фінансовий аналіз. Підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 392 с.
18. Дзюбенко О. М. Аналітичні показники оцінки фінансового потенціалу лісогосподарського підприємства. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5917> (Дата звернення 09.04.22)
19. Терещенко О.О. Дискримінанта модель інтегральної оцінки фінансового стану підприємства. *Економіка України*. 2003. № 8. С. 38-45.
20. Васіна Н.В. Моделювання фінансового стану сільськогосподарських організацій при оцінці їх кредитоспроможності: Монографія. Омськ: Изд-во НОУ ВПО ОмГАУ, 2012. 49 с.
21. Куртсеитова М.Т. Ученые записки Казанской государственной академии ветеринарной медицины им. Н.Э. Баумана. 2012. № 202. с. 352-357.
22. Бланк И. А. Финансовый менеджмент: учебный курс. К.: Ника-Центр: Эльга, 2006. 656 с.
23. Подольська В.О., Яріш О.В. Фінансовий аналіз: навч. посіб. К.: Центр навчальної літератури, 2007. 488 с.
24. Порядок проведення оцінки фінансового стану потенційного бенефіціара інвестиційного проекту, реалізація якого передбачається на умовах фінансової самоокупності, а також визначення виду забезпечення для обслуговування та погашення позики, наданої за рахунок коштів міжнародних фінансових організацій, обслуговування якої здійснюватиметься за рахунок

коштів бенефіціара № 616. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1095-16>
(Дата звернення 09.04.20)

25. Белозерцев В.С. Проблеми управління дебіторською заборгованістю підприємств опт. торгівлі URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?n=10&y=2012>

26. Рибалко О.М. Деякі аспекти ефективного управління дебіторською заборгованістю *Вісник Запорізького нац. університету: Економічні науки*. 2011. №1(9). С. 164-169.

27. Селезень О.М. Факторинг – як метод управління дебіторською заборгованістю *Вісник СНАУ Серія Фінанси і кредит*. 2014. С. 45.

28. Потриваєва Н. В. Система збалансованих показників як аналітичний засіб підвищення ефективності функціонування підприємств. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5092> (Дата звернення 09.04.22)

29. Закон України «Про акціонерні товариства». Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2008. N 50-51, ст. 384.

30. Андрєєва Т.Є., Терещенко Д.А. Теоретичні засади формування системи фінансового менеджменту підприємства. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2013. № 34. С. 255-260.

31. Гребенщикова Е.В. Финансовая устойчивость промышленного предприятия и способы ее обеспечения: автореф. дисс. канд. экон. наук. М. 2009. 22 с.

32. Давиденко Н.М. Фінансовий менеджмент підприємств. *Фінанси України*. 2006. № 6. С. 90-95.

33. Дрогобыцкий И. Н. Системный анализ в экономике: Учеб. пособие. М.: Финансы и статистика, 2009. 512 с.

34. Заец А.М. Поліпшення фінансової стійкості діяльності підприємства за допомогою механізму страхування. *Економіка и управление*. 2011г. № 6. С. 27-30.

35. Ковалёв В. В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия. М.: ООО «ТК Велби», 2002. 424 с.

36. Коваленко Л.О. Фінансовий менеджмент: 3-тє видання, випр. і доп. К.: Знання, 2010. 483 с.
37. Кость К. Переваги IPO як засобу здійснення інвестицій. *Галицький економічний вісник*. 2013. № 1. С. 74-78.
38. Кукса В. Це солодке слово IPO. Українські підприємства відкривають для себе прогресивний спосіб інтеграції у світову економіку *Дзеркало тижня*. 2009. № 35. С. 664.
39. Назаров Я.А. Управление финансовыми рисками как метод обеспечения экономической устойчивости фирмы. *Известия Саратовского университета*. 2010. № 1. С. 41-45
40. Павловська В.О. Фінансовий аналіз : навч. посібн. / за заг. ред. В.О. Павловська, Н.М. Притуляк, Н.Ю. Невмержицька. К.: КНЕУ, 2009. 592 с.
41. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг. Закон України від 6 лютого 2003 року № 485-IV. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2002. № 1. Ст. 1.
42. Черкасова Т.О. Синтез системи фінансового менеджменту територіально-розподіленого виробничого підприємства: автореф. дис. канд. екон. Наук. Донецьк, 2006. 20 с.
43. Фінанси підприємств: підручник / Поддєрьогін А. М., Павловська О. В., Терещенко О. О., та ін.; за наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогіна. К.: КНЕУ, 2000. 460 с.
44. Поддєрьогін А. М. Фінансовий менеджмент: підручник. К.: КНЕУ, 2005. 536 с.
45. Терещенко О. О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посібник. К.: КНЕУ, 2003. 554 с.
46. Терещенко О.О., Бабяк Н.Д. Фінансовий контролінг: навч. посіб. К.: КНЕУ, 2013. 407 с.
47. Докієнко Л. М. Управління фінансовою стійкістю підприємств торгівлі: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. економіка торгівлі та послуг. Київ, 2015. 23 с.

48. Решитнякова А. В., Щербань О. Д. Управління фінансовою стійкістю підприємства. ББК 65.261 (4 укр). 2016. С. 139.

49. Выборова Е. Н. Диагностика финансовой устойчивости рынков хозяйствования. *Аудитор*. 2016. № 12. С. 37-39.

50. Чепка В.В., Матяш О.К. Фінансова стійкість підприємства: сутність та фактори впливу. *Економіка і суспільство*. 2017. № 12. С. 649-655.

51. Косарева І.П., Удовика Є.М. Удосконалення системи управління фінансовою стійкістю підприємств. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. № 23. С. 246-251.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

Таблиця А.1 – Вихідні дані для визначення фінансової стійкості ПрАТ «Лантманнен Акса» у 2018-2020 рр. тис.грн.

Показники	2018р	2019р	2020р	Абсолютний приріст, +/-			Відносний приріст, %		
				2017/ 2016	2018/ 2016	2018/ 2017	2017/ 2016	2018/ 2016	2018/ 2017
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Джерела власних коштів	43441	64074	89887	20633	46446	25813	47%	107%	40%
Необоротні активи,	56597	62610	70203	6013	13606	7593	11%	24%	12%
Наявність власних оборотних коштів	-13156	1464	19684	14620	32840	18220	111%	250%	1245%
Довгострокові зобов'язання і забезпечення	99247	102955	103665	3708	4418	710	4%	4%	1%
Наявність довгострокових, постійних джерел коштів для формування запасів і витрат	86091	104419	123349	18328	37258	18930	21%	43%	18%
Поточні зобов'язання і забезпечення	53828	44329	57635	-9499	3807	13306	-18%	7%	30%
Загальна величина основних джерел коштів для формування запасів	139919	148748	180984	8829	41065	32236	6%	29%	22%
Загальна величина запасів	32197	41193	49151	8996	16954	7958	28%	53%	19%
Надлишок (+), нестача (-) власних оборотних коштів	-45353	-39729	-29467	5624	15886	10262	-12%	-35%	-26%

Надлишок (+), нестача (-) власних оборотних коштів і довгострокових позикових коштів для формування запасів	53894	63226	74198	9332	20304	10972	17%	38%	17%
Надлишок (+), нестача (-) загальної величини основних джерел коштів для формування запасів	107722	107555	131833	-167	24111	24278	0%	22%	23%
Тривимірний показник типу фінансової стійкості	(0,1,1)	(0,1,1)	(0,1,1)	-	-	-	-	-	-

Продовження таблиці А.1

ДОДАТОК Б

Таблиця Б.1 - Баланс (Звіт про фінансовий стан) ПрАТ «Лантманнен Акса» у 2018 р., тис. грн

	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:	2897	4869	1313
первісна вартість	5192	7648	1800
накопичена амортизація	-2295	-2779	-487
Основні засоби:	47306	51350	33231
первісна вартість	85461	94230	55646
Знос	-38155	-42880	-22415
Відстрочені податкові активи	451	378	839
Усього за розділом I	50654	56597	35383
II. Оборотні активи			
Запаси	20056	32197	10416
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	63494	66823	18414
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	2513	1664	283
з бюджетом	3094	3925	6058
у тому числі з податку на прибуток	692	692	97
з нарахованих доходів	0	7	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	66	75	78
Гроші та їх еквіваленти	1597	35227	159
Інші оборотні активи	0	1	47
Усього за розділом II	90820	139919	35455
Всього	141474	196516	70838
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	20950	63262	20950
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	0	42312	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	-22990	-19821	-8566
Усього за розділом I	-2040	43441	12384
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Інші довгострокові зобов'язання	108581	99247	37401
Усього за розділом II	108581	99247	37401
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	12455	28038	11107

за товари, роботи, послуги	19156	22544	6809
за розрахунками з бюджетом	179	232	574
за розрахунками зі страхування	296	232	190
за розрахунками з оплати праці	754	952	500
за одержаними авансами	0	28	265
Поточні забезпечення	1568	1567	673
Інші поточні зобов'язання	525	235	935
Усього за розділом III	34933	75	21053
Всього	141474	196516	70838

ДОДАТОК В

Таблиця В.1 - Баланс (Звіт про фінансовий стан) ПрАТ «Лантманнен Акса» у 2019 р., тис. грн.

Актив	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:	4869	6007	1313
первісна вартість	7648	11532	1800
накопичена амортизація	-2779	-5525	-487
Основні засоби:	51350	56603	33231
первісна вартість	94230	105297	55646
знос	-42880	-48694	-22415
Відстрочені податкові активи	378	0	839
Усього за розділом I	56597	62610	35383
II. Оборотні активи			
Запаси	32197	41193	10416
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	66823	86105	18414
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1664	2179	283
з бюджетом	3925	2104	6058
у тому числі з податку на прибуток	692	183	97
з нарахованих доходів	7	1	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	269	101	78
Гроші та їх еквіваленти	35227	17063	159
Інші оборотні активи	1	2	47
Усього за розділом II	140113	148748	35455
Всього	196710	211358	70838
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	63262	63262	20950
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	42312	0	0
Резервний капітал	159	159	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	-19846	653	-8566
Усього за розділом I	43575	64074	12384
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	0	510	0
Інші довгострокові зобов'язання	99247	102445	37401

Усього за розділом II	99247	102955	37401
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	28038	0	11107
за товари, роботи, послуги	22604	39759	6809
за розрахунками з бюджетом	232	350	574
за розрахунками зі страхування	232	360	190
за розрахунками з оплати праці	952	1465	500
за одержаними авансами	28	61	265
Поточні забезпечення	1567	2148	673
Інші поточні зобов'язання	235	186	935
Усього за розділом III	53888	44329	21053
Всього	196710	211358	70838

ДОДАТОК Д

Таблиця Д.1 - Баланс (Звіт про фінансовий стан) ПрАТ «Лантманнен Акса» у 2020 р., тис. грн

Актив	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
1	3	4	5
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:	5995	2769	1313
первісна вартість	11518	10876	1800
накопичена амортизація	-5523	-8107	-487
Основні засоби:	56596	67434	33231
первісна вартість	105291	121931	55646
знос	-48695	-54497	-22415
Відстрочені податкові активи	0	0	839
Усього за розділом I	62591	70203	35383
II. Оборотні активи			
Запаси	41193	49151	10416
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	86105	106202	18414
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	2179	3902	283
з бюджетом	2104	3636	6058
у тому числі з податку на прибуток	183	0	97
з нарахованих доходів	1	1	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	101	152	78
Гроші та їх еквіваленти	17063	17931	159
Інші оборотні активи	1	9	47
Усього за розділом II	148747	180984	35455
Всього	211338	251187	70838
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	63262	63262	20950
Резервний капітал	1183	1183	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	-416	25442	-8566
Усього за розділом I	64029	89887	12384
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	510	2603	0

Інші довгострокові зобов'язання	102445	101062	37401
Усього за розділом II	102955	103665	37401
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	0	0	11107
за товари, роботи, послуги	39784	49412	6809
за розрахунками з бюджетом	350	1229	574
за у тому числі з податку на прибуток	0	990	0
за розрахунками зі страхування	360	459	190
за розрахунками з оплати праці	1465	1851	500
за одержаними авансами	61	1372	265
Поточні забезпечення	2148	3085	673
Інші поточні зобов'язання	186	227	935
Усього за розділом III	44354	57635	21053
Всього	211338	251187	70838

ДОДАТОК Ж

Таблиця Ж.1 – Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

ПрАТ «Лантманнен Акса» за 2018 р., тис. грн.

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	332544	264060
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	(194325)	(156200)
Валовий: прибуток	138219	107860
Інші операційні доходи	4589	8185
Адміністративні витрати	(12703)	(10832)
Витрати на збут	(99231)	(81186)
Інші операційні витрати	(2755)	(2111)
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	28119	21916
Інші фінансові доходи	13	0
Інші доходи	219	30
Фінансові витрати	(20662)	(41310)
Інші витрати	(4447)	(1381)
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	3242	0
Збиток	(0)	(20745)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	73	-56
Чистий фінансовий результат: прибуток	3169	0
Збиток	(0)	(20689)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	3169	-20689

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Матеріальні затрати	163416	131886
Витрати на оплату праці	28384	22204
Відрахування на соціальні заходи	4913	6048
Амортизація	7302	6626
Інші операційні витрати	93684	77123
Разом	297699	243887

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Середньорічна кількість простих акцій	418996416	418996416
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	418996416	418996416
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	0.01	-0.05
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	0.01	-0.05

ДОДАТОК И

Таблиця И.1 – Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
ПрАТ «Лантманнен Акса» за 2019 р., тис. грн.

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	397070	332544
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	(224898)	(194325)
Валовий:прибуток	172172	138219
Інші операційні доходи	3263	4589
Адміністративні витрати	(17242)	(12743)
Витрати на збут	(120465)	(99247)
Інші операційні витрати	(3225)	(2755)
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	34503	28063
Інші фінансові доходи	333	13
Інші доходи	2301	219
Фінансові витрати	(9244)	(20662)
Інші витрати	(5673)	(4447)
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	22220	3186
Витрати (дохід) з податку на прибуток	1721	73
Чистий фінансовий результат: прибуток	20499	3113

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	20499	3113

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Матеріальні затрати	182872	163416
Витрати на оплату праці	35819	28384
Відрахування на соціальні заходи	6171	4913
Амортизація	9883	7302
Інші операційні витрати	111044	93740
Разом	345789	297755

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Середньорічна кількість простих акцій	1028759201	418996416
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	1028759201	418996416
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	0.02	0.01
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	0.02	0.01

ДОДАТОК К

Таблиця К.1 – Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
 ПрАТ «Лантманнен Акса» за 2020 р., тис. грн.

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	546133	397070
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	(324721)	(224898)
Валовий: прибуток	221412	172172
Інші операційні доходи	4620	3263
Адміністративні витрати	(21591)	(17245)
Витрати на збут	(151974)	(120482)
Інші операційні витрати	(7986)	(3226)
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	44481	34482
Інші фінансові доходи	48	333
Інші доходи	1247	2301
Фінансові витрати	(4828)	(9244)
Інші витрати	(6118)	(5673)
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	34830	22199
Витрати (дохід) з податку на прибуток	(8972)	(1721)
Чистий фінансовий результат: прибуток	25858	20478

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	25858	20478

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Матеріальні затрати	266666	182872
Витрати на оплату праці	53556	35819
Відрахування на соціальні заходи	9355	6171
Амортизація	11491	9883
Інші операційні витрати	137176	111065
Разом	478244	345810

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Середньорічна кількість простих акцій	1265245149	1028759201
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	1265245149	1028759201
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	0.02044	0.01991
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	0.02044	0.01991